

OPGAAN, BLINKEN EN VERZINKEN

*De Hoornse Hermandad
door de jaren heen*

Vereniging Oud Hoorn
Postbus 346
1620 AH Hoorn

OPGAAN, BLINKEN EN VERZINKEN

*De Hoornse Hermandad
door de jaren heen.*

INHOUD

	ADIEU GEMEENTEPOLITIE HOORN	5
Hoofdstuk I	INLEIDING	7
Hoofdstuk II	HOORN 1356 - 1795	11
	Het rechtsgebied van Hoorn	17
	Schout en ridders	19
	Brand	23
	Kerkelijke onrust	25
	Onrust onder het volk	27
Hoofdstuk III	DE BATAAFSE REPUBLIEK EN DE FRANSE REVOLUTIE	31
Hoofdstuk IV	TUSSEN FRANSE EN DUITSE OVERHEERSING 1815-1940	
	De politie	33
	Gemeentepolitie	35
	Hoorn na de Franse Tijd	37
	De Hoornse politie in de negentiende eeuw	39
	De nachtwacht	41
	De Hoornse taart	43
Hoofdstuk V	DE TWEEDE WERELDOORLOG	
	Hoorn mei 1940	45
	De politie in oorlogstijd	49
	Politiewerk en dagelijks leven in de oorlogsjaren	51
	De bevrijding	57
Hoofdstuk VI	DE WEDEROPBOUW	59
	De politie	61
	Huisvesting	63
	Vervoer	65
Hoofdstuk VII	DE LAATSTE DECENNIA	67
	Huisvesting	71
	Moordzaak	73
	NASCHRIFT	77
	OVERZICHT KORPSSTERKTE	78
	COLOFON	79

ADIEU GEMEENTEPOLITIE HOORN

Per 1 april 1994 is het gemeentepolitiekorps van Hoorn opgeheven.

Eeuwenlang heeft de gemeente haar eigen gezagsapparaat gekend, al vanaf 1356 toen Hoorn het poortrecht kreeg.

We hebben er onze eigen politie door gehad.

De nieuwe politiewetgeving maakt een einde aan gemeente- en rijks-politie, de regiopolitie heeft haar intrede gedaan. Van lokaal gebonden organisatie is de politie een facilitair bedrijf geworden voor de hele regio. Op die manier wordt een antwoord gegeven op veranderingen in de samenleving als een verregaande mobiliteit en informatisering, mogelijk gemaakt door technologische ontwikkelingen waaraan we ons niet kunnen onttrekken. En dat ook niet mogen, omdat ook de criminaliteit en de bedreigingen van openbare orde en veiligheid door deze ontwikkelingen van karakter zijn veranderd.

Dit boek is een afscheidsgeschenk aan de politiemedewerkers van de gemeente Hoorn. In vogelvucht de eeuwen verkennend, een gebaar van dankbaarheid en betrokkenheid makend. Dankbaar terugziend op hun inzet, en betrokken omdat alle veranderingen ten goede behoren te zijn en allen dan ook worden uitgenodigd zich in te zetten een dergelijke positieve uitkomst te realiseren.

Een bijzonder woord van dank past Th. Kootstra, de laatste Commissaris van Politie van de gemeente Hoorn, die het initiatief tot deze uitgave en dit gebaar heeft genomen.

mr. P.M.G.P. Janssens,
burgemeester van Hoorn.

HOOFDSTUK I INLEIDING

Het begrip "politie" omvat oorspronkelijk het gehele staatsbestuur. Het woord is afkomstig van het Griekse 'polis' (stad of staat). In de loop van de tijd werd het staatsbestuur opgedeeld in kleinere eenheden. Vanaf de 16e eeuw verstaat men onder de term "politie" dat deel van het staatsbestuur, dat niet valt onder de kerk, defensie of financiën. Tegenwoordig is "politie" dat deel van de zorg, die de staat verplicht is in het belang van de ingezetenen uit te oefenen: het handhaven van de openbare orde, het voorkomen van strafbare handelingen en de opsporing van de daders.

Sinds de oudste tijden heeft men deze politietaken aan speciale ambtenaren opgedragen. In het oude Griekenland kende men de astynomen, enigszins vergelijkbaar met onze gemeentepolitie. In het oude Rome liepen prefecten en aediles rond. Zij hielden toezicht op de markten en de versheid van de aangevoerde waar. Onder Karel de Grote dienden ridders de zwakkeren in zijn rijk te beschermen.

In het Middeleeuwse Holland was de macht in handen van de graaf, die sinds de zegetocht van Floris V (1289) ook heer en meester in Westfriesland was. Met behulp van zijn ambtenaren, de baljuwen, probeerde de graaf zijn gezag te doen gelden. De baljuw was verantwoordelijk voor de openbare orde en de veiligheid. In de steden werden schepenen en een schout aangesteld. Zij waren door de graaf of de baljuw benoemd om de openbare orde te handhaven en om de grafelijke belangen te verdedigen. Later kregen de inwoners het recht om hun eigen bestuurders te kiezen.

Fragment van het uit de zestiende eeuw stammende Hoorns Gerechtigheidsdrieluik. Op het schilderij zijn voorstellingen van goede rechtspraak afgebeeld. Het hing oorspronkelijk in het stadbuis van Hoorn en diende degenen, die rechtspraken tot voorbeeld. Rechters dienden zich te spiegelen aan hun beroemde voorbeelden.

In de Middeleeuwen had men geen wetboek van strafrecht of politiewet, waaruit bleek wat precies de taken en bevoegdheden van de overheid op het gebied van ordehandhaving en rechtsbescherming waren. Toch sprak men recht. Vaak was het de baljuw, die in naam van de graaf de beschuldigde veroordeelde, nadat hij zelf het onderzoek naar het strafbare feit had geleid. Het aanbrengen van het strafbare feit en het aanklagen van een verdachte waren taken voor het slachtoffer of diens familie. Bij het onderzoek naar de toedracht van het gebeurde werden drie bewijsmiddelen toegestaan: de bekentenis, de betrapting op heterdaad en de aanwezigheid van het corpus delicti (vaak het lijk van het slachtoffer). De verdachte kon zijn onschuld met behulp van godsoordelen bewijzen. Bij de vuurproef moest de verdachte zijn hand in het vuur steken, bij de waterproef in kokend water. Waren de blaren binnen een bepaalde tijd genezen dan was het oordeel onschuldig. Ogenscheinlijk was de verdachte, die aan het baargericht werd onderworpen, makkelijker af: het aanraken van het lijk was reeds voldoende voor het bewijs van onschuld. Weigerde of aarzelde de verdachte, dan werd hij of zij schuldig bevonden. Indien een straf werd uitgesproken was deze drie-ledig: de dader diende de beledigde of klagende partij schadeloos te stellen; de vorst ontving de boete en het gerecht de proceskosten. In de 16de eeuw was gevangenisstraf niet gebruikelijk. De straf was meestal een boete of een lijfstraf (soms tot de dood er op

DE ALGEMEENE NEDERLANDSCHE POLITIEBOND.

Erkend bij Kon. Besluit van 11 December 1920, No 44.

DIPLOMA.

De Commissie, benoemd door het Hoofdbestuur van den Alg. Ned. Politiebond, tot het instellen van een onderzoek naar de bekwaamheid van aspiranten voor het

POLITIE-DIPLOMA,

verklaart dat: Herman Sanders geboren te Haarlem, den 16 Januari 1892 getoond heeft de vakkenis te bezitten, die voor den Politie-beambte noodzakelijk geacht wordt.

Gegeven te AMSTERDAM, den 24 September 1922.

De Commissie voornoemd.

De Secretaris, De Voorzitter

Handwritten signature of the Chairman of the Commission.

AANTEEKENING:

De Commissie verklaart dat de gediplomeerde, hierboven genoemd, op het examen getoond heeft voldoende vak-bekwaamheid te bezitten om zelfstandig te kunnen optreden.

Gegeven te AMSTERDAM, den 24 September 1922.

De Commissie voornoemd.

De Secretaris, De Voorzitter.

Diploma, akte van aanstelling en portret ten voeten uit van Herman Sanders, politieagent in Hoorn van 1920 tot 1933.

De Burgemeester van H O O RN, Gelet op artikel 191 der Gemeentewet, alsmede op het advies van den Commissaris van Politie, dd. 12 dezer, no. 396 B;

BESLUIT:

HERMAN SANDERS, geboren den 16en Januari 1892, te Haarlem, als tijdelijk agent van politie te Hoorn werkzaam sinds 27 December 1919, met ingang van 1 April 1921 definitief als zoodanig te benoemen, op eens jaarwedge van f1600.- alsmede vrije kleding, geschat op f 64.-... en eens gratificatie voor schoolsel ad f 20.-...

H O O R N, 20 April 1921.

De Burgemeester voornoemd,

Handwritten signature of the Mayor of Hoorn.

ng en
terman
orn van

volgde). Ook kon men veroordeeld worden tot het ondernemen van een bedevaart naar plaatsen als Keulen of Rome; in die tijd een hele onderneming!

Maar niet altijd volgde een terechtstelling. Met een vriendenzoen oftewel een overeenkomst tussen de dader en het slachtoffer (of diens familie) kon de dader zelfs de doodstraf ontlopen.

Pas in 1809 kreeg ons land een eigen wetboek van strafrecht. Tot die tijd bepaalden de lokale gewoonten en plaatselijke wetten (keuren) eeuwenlang wat strafbaar was. Sommige voorschriften uit de Middeleeuwen gelden nu nog, zoals het verbod om op de openbare weg te dobbelen of vuilnis in de grachten te gooien.

In de late Middeleeuwen voerden de graven zoveel oorlogen, dat zij alleen met de financiële steun van de steden hun politieke ambities konden waarmaken. In ruil daarvoor verwierven enige steden zoveel rechten, dat zij hun eigen stadsbestuur konden kiezen: een bestuur, dat steeds meer en meer voor de belangen van de ingezetenen van de stad opkomt en steeds minder voor die van de graaf. Vanaf die tijd (\pm 1400) kan men spreken van een politiezorg, die echter in vergelijking met de onze nog zeer gebrekkig is.

NR,
mede op het
id. 18 dater,

...de tijde-
sinds 27
l definitief
de van 1600.-
...en eens

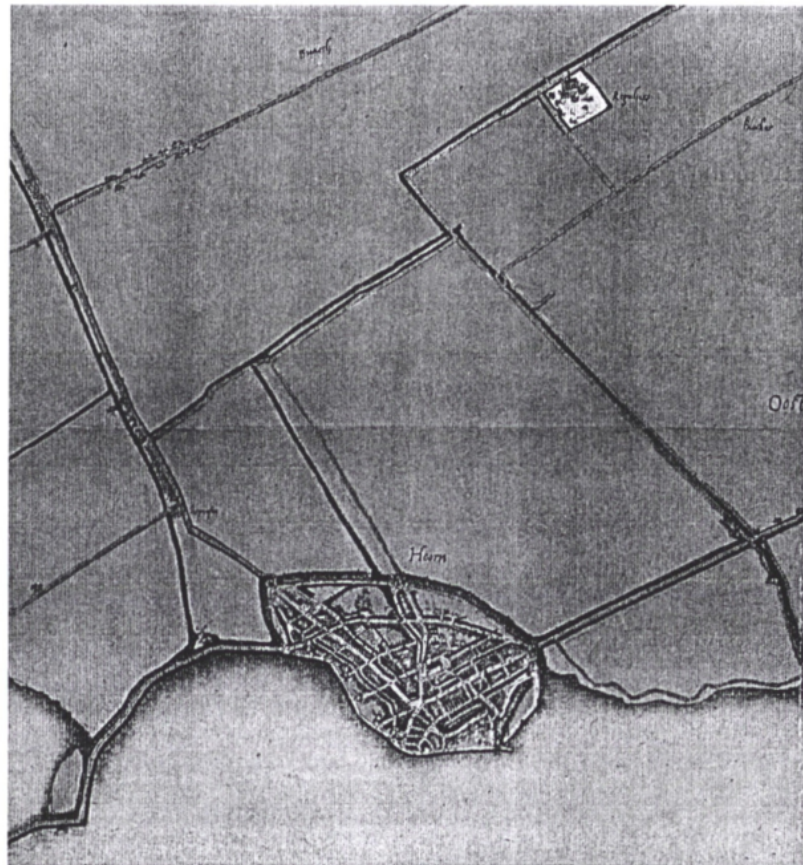
end,
18/10

HOOFDSTUK II

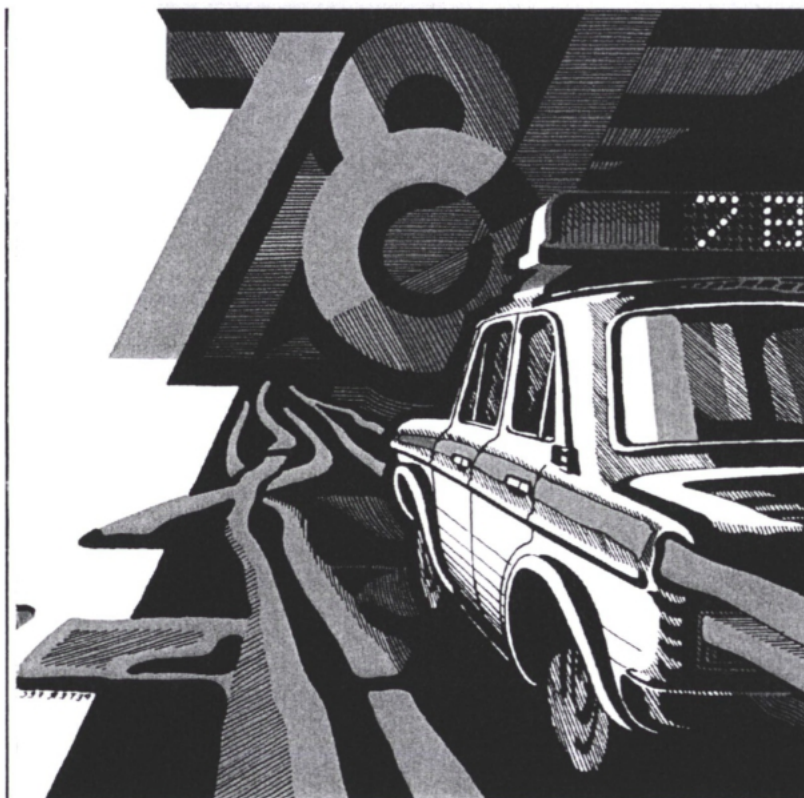
HOORN 1356 - 1795

Ook Hoorn was één van de nederzettingen, die wist te profiteren van het verzwakken van de macht van de graaf. In 1356 ontving Hoorn van de graaf het poortrecht. Voortaan konden de inwoners zelf hun stad besturen en er recht spreken. Het gunstig gelegen vissersdorp aan de monding van het riviertje de Gouw ontwikkelde zich in de jaren daarna tot een internationale handelsstad. Het centrum van de stad, zowel voor bestuurlijke zaken als voor marktaangelegenheden, werd de Rode Steen. In de 14de en 15de eeuw groeide Hoorn tot een volwaardige Middeleeuwse stad: kerken en kloosters werden gebouwd, de Gouw werd gedeeltelijk gedempt, de wegen werden bestraat en de houten huizen rond de Rode Steen werden vervangen door stenen woningen. Op dat plein verschenen het raadhuis, dat ook dienst deed als rechtbank en politiekantoor, en de Waag. In 1426 werd Hoorn als eerste stad in Westfriesland omgeven door een aarden wal. De wal sloot in het Noorden en Oosten de stad van de Westfriesse weilanden af. De Omringdijk beschermde de stad tegen de Zuiderzee. Men kon de stad alleen door één van de vier toegangspoorten binnengaan. Tegelijkertijd verschenen aan de rand van de stad wachthuisjes. Rond 1500 had Hoorn ongeveer 5000 inwoners.

Aan het hoofd van het stadsbestuur stond de schout, die terzijde werd gestaan door zeven schepenen. Zij spraken recht en vaardigden verordeningen uit. De vroedschap was van oorsprong een adviescol-

*De stad Hoorn rond 1560.
Kaart van Jacob van Deventer.*

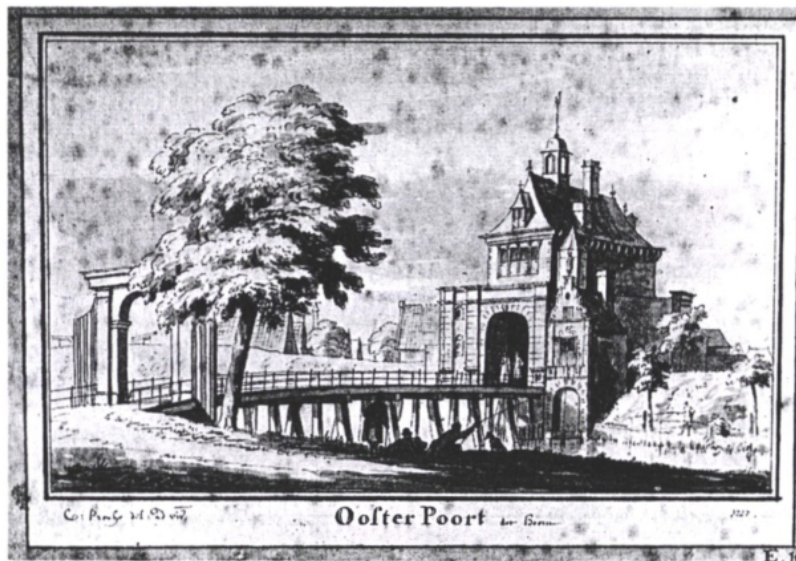

Op initiatief van korpschef Tb. Kootstra werden jarenlang speciaal ontworpen Kerst- en Nieuwjaarskaarten verstuurd aan (oud)korpsleden, leden van de reservepolitie, parkeerpolitie en relaties. In de tekst bij de bovenste kaart spreekt men de wens uit om in 1981 'de oude Hoornse reputatie van Lambert Melisz hoog te houden'. Deze legendarische figuur geldt in Hoorn als het toonbeeld van onbaatzuchtige hulpverlening. In de winter van 1574 vluchtte hij voor de Spanjaarden, zijn oude moeder op een berie meevoerend, van Westzaan naar Hoorn. Het reliëf bevond zich oorspronkelijk in de ca. 1800 afgebroken Westerpoort. Een replica werd door de reservepolitie aangeboden bij de opening van het nieuwe buro aan de Blokmergouw. De onderste kaart is er één uit een serie ontwerpen van tekenaar Peter Dorleijn.

lege. Enkele leden van de vroedschap (de burgemeesters) kregen op den duur het gehele dagelijkse bestuur van de stad in handen. Schout en schepenen hadden hun handen vol aan het handhaven van de orde en aan de rechtspraak.

Volgens de bekende 17de eeuwse kroniekschrijver Theodoor Velius was de komst van drie broers uit Hamburg in 1316 het begin van de internationale handel van Hoorn. De broers, alledrie bierbrouwers, hadden Hoorn uitgekozen, omdat de stad zowel over land als over water goed te bereiken was. Veel van hun bier (bij gebrek aan goed drinkwater in die tijd een populaire drank) werd in Hoorn overgeladen in schepen voor Amsterdam. Of dit verhaal op waarheid berust weten wij niet, maar aan de basis van de Hoornse welvaart stonden de handel met de Oost- en Noordzeehavens en het agrarische achterland van Hoorn. De boeren, die rond de stad woonden, verhandelden hun produkten in Hoorn. Hollandse boter en kaas werden door de Hoornse kooplieden naar Zweden en Duitsland geëxporteerd; haring en schol, op zee gevangen, werden naar Engeland vervoerd. Voor de terugtocht werden de schepen gevuld met scheepsbouwmaterialen, zoals hout, touw en teer. Elk voorjaar werden uit Denemarken magere ossen aangevoerd. Deze werden 's zomers op de weiden vetgemest om vervolgens als slachtvee op de markt te worden gebracht. Ook de havens aan de Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee werden door schepen uit Hoorn aangedaan. De Hoornse nijverheid was geheel op de handel en de scheepvaart gericht.

De definitieve doorbraak voor de welvaart in Hoorn werd bereikt na de overwinning van de steden van Westfriesland en het Noorderkwartier in de Slag op de Zuiderzee tegen de Spanjaarden. Hoorn werd een protestantse stad, die in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden een voorname rol kon spelen door haar verleden als handelsstad.

De Oosterpoort van Hoorn, onderdeel van de verdedigingswerken van de stad. Tekening van Cornelis Pronk uit 1727.

"Als je meegaat, mag je m'n pet op".

"Nou, hij past niet helemaal".

Daags na de najaarsveemarkt in november 1979 publiceerde het NHD een serie foto's die vooruit lijkt te lopen op de wervings-slogan "Die pet past ons allemaal". In dit geval paste ie dus niet. Uit de bijgeplaatste tekst blijkt wat er gebeurd was.

"Tot niet geringe verbazing troffen politiemensen in Hoorn gisteren tijdens de jaarlijkse najaarsmarkt één stier aan. Het dier was geparkeerd op 't West. Tja en daar is de veemarkt nu eenmaal niet te doen. Als politie moet je daar toch iets aan doen.

Beleefdheid is troef bij de sterke arm en na enig heen-en-weer gepraat besloot de stier zich te schikken en werd vervolgens weer naar de veemarkt gebracht. Wie het dier heeft meegenomen is niet bekend.

De oorzaak zal wel liggen in het frisse weer en de gebruikelijke hartversterkertjes die dat tijdens een vroeg begonnen najaarsmarkt oproept. Het hoort er zo'n beetje bij."

In de 17de eeuw bereikte de welvaart in Hoorn haar hoogtepunt. De Verenigde Oostindische Compagnie werd opgericht en in Hoorn vestigde deze handelsmaatschappij een kamer. De stad had één vertegenwoordiger in het bestuur van de V.O.C. In de Hoornse havens lagen in de 17de en 18de eeuw schepen, die de zeven wereldzeeën bevoeren. De stad werd in hoog tempo uitgebreid. De stadswallen kwamen verder landinwaarts te liggen en nieuwe havens werden gegraven. De stad werd het bestuurlijke centrum van Westfriesland en het Noorderkwartier. Het aantal inwoners was van 5.000 in 1500 gestegen tot het drievoudige in 1650.

In de tweede helft van de 17de eeuw begon de achteruitgang. De macht van Amsterdam overvleugelde de invloed van de steden ten Noorden van het IJ. De handel en de nijverheid stagneerden. Het bevolkingsaantal daalde: in 1795 woonden nog maar 9.500 mensen in Hoorn.

De regenten merkten weinig van de achteruitgang. Zij woonden aan het Grote Oost of in één van de buitens aan de Koepoortsweg.

De ambachtslieden, de havenwerkers en de kleine zelfstandigen daarentegen hadden het zwaar. Hun inkomsten stegen niet en hun werk leverde steeds minder op. Het zou lang duren voordat Hoorn de klap van de economische achteruitgang te boven was.

Voorpaginanieuws in het NHD van 29 januari 1976: het intrappen door politiemensen van een deur in het stadbuis. Twintig erfpachters, waaronder raadslid Henny Wink, hielden de avond tevoren een half uur lang vier wethouderskamers bezet uit protest tegen het opzeggen van hun erfpachtovereenkomst. Na daartoe opdracht te hebben gekregen van loco-burgemeester J.P.J. Fit, forceerde de politie een deur en verlieten de demonstranten morrend het pand. Ze hadden voor vier dagen voedsel en emmers water bij zich.

Het rechtsgebied van Hoorn

Hoorn kreeg aan het eind van de Middeleeuwen na allerlei politiek gekrakeel rechtsbevoegdheid over een groot stuk land rondom de stad. Zwaag, Wognum en de dorpen van de Veenhoop, zoals Beets, Avenhorn en Berkhout kwamen onder de jurisdictie van het stadsbestuur van Hoorn. De grens van de Hoornse jurisdictie werd afgebakend door banpalen, waarop de Eenhoorn stond afgebeeld. De macht van Hoorn ging ver: in Wognum, dat zich lange tijd probeerde te verzetten tegen de juridische overheersing, konden de burgemeesters en schepenen van Hoorn de helft van de boetes innen. Ook bezaten zij het recht om de wetten voor de omliggende dorpen vast te stellen. De stadswallen waren niet meer de grens van het rechtsgebied. Hoorn was de belangrijkste plaats in de regio; de omliggende dorpen waren voor vele rechtszaken aangewezen op het stadsbestuur van Hoorn, dat daardoor ook een financieel graantje kon meepikken.

De grens van het rechtsgebied van de stad Hoorn werd aangegeven door de banpalen. Deze staat nog altijd in de omgeving van Avenhorn.

"Deze kip is geplukt en zo voelen wij ons ook". Met deze woorden overhandigde op 18 oktober 1988 brigadier Mart Sijm dit presentje aan minister Jan de Koning. De politiemensen trokken met hun actie ten strijde tegen kabinetsplannen voor salarisverlaging en gedwongen overplaatsingen. Een CDA-bijeenkomst in cultureel centrum De Huesmolen werd benut om de politiek duidelijk te maken het de dienders menens was.

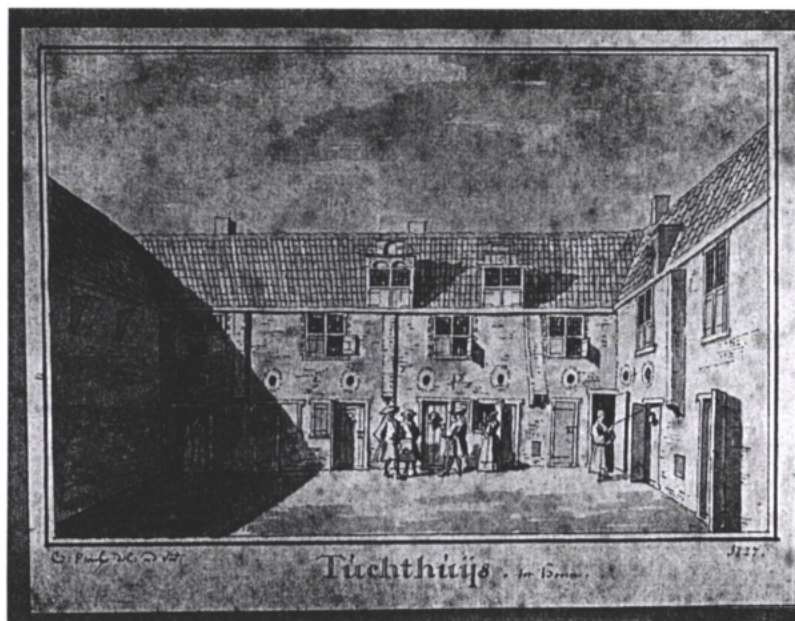
Schout en rakkers

De schout was een belangrijke functionaris in de steden. Hij werd benoemd door het stadsbestuur, waarin hij zelf ook zitting nam. Hij was verantwoordelijk voor de handhaving van de politiekeuren.

Bij ordeverstoring hadden de schout en zijn dienaren het recht om tussenbeide te komen. Hij was namens de overheid de aanklager in het strafproces; hij zat in het rechtsprekend college en hij voerde het vonnis uit. Een verstrengeling van belangen, die in onze tijd als zeer ongewenst wordt ervaren. Tot 1795 was de schout één van de machtigste en rijkste mannen van Hoorn. Als één der eersten woonde hij in een stenen huis. Claes Wael, een schout uit de 15de eeuw, woonde op de hoek van de Rode Steen en de Proostensteeg, één van de mooiste plekjes van de stad.

Oorspronkelijk verpachtte de graaf van Holland of diens plaatsvervanger, de baljuw, het schoutsambt aan een rijke ingezetene van Hoorn. Deze probeerde de pachtsom terug te verdienen door het opleggen van hoge boetes aan zijn stadsgenoten. De inkomsten van de schout bedroegen 2/3 van deze boetes. De schout heeft tot 1795 de grafelijke rechten voortgezet, ook al was in 1509 het schoutsambt aan de stad Hoorn gegeven en was Holland geen graafschap meer. Zo had de graaf in de Middeleeuwen recht op de goederen van een zelfmoordenaar. De schout heeft dit recht altijd gehandhaafd b.v. door het verbod om een drenkeling uit het water te halen zonder dat de schout of één zijner dienaren daarbij aanwezig was. Straf vrezend, liet men de drenkeling in het water liggen en de schout beschouwde de verdrinkene als een zelfmoordenaar. Diens goederen kwamen aldus in het bezit van de schout.

In het Sint Pietershof aan het Dal werden gevangenen en krankzinnigen opgesloten. Burgers van de stad konden in het zgn. Vierkant rondlopen en de bewoners bekijken en beschimpen. Tekening van Cornelis Pronk uit 1727.

*Met z'n allen op de foto voor het
buro in de Muntstraat.*

De schout had als teken van zijn macht een roede in de hand. Zijn geuniformeerde dienaren droegen een geweer en een roede. Het aanzien van de schout bij de bevolking was nogal gering. Zijn beleid was meer gericht op geldelijk gewin dan op het daadwerkelijk nastreven van rust en orde. Een oud volksrijmpje luidde dan ook treffend: "Schouten en baljuwen stelen als raven en wuwen" (een wuw is een wouw of grauwe kiekendief).

Weliswaar moest de schout kunnen lezen en schrijven en poorter van de stad zijn maar dat nam niet weg dat hij zich schuldig maakte aan machtsoverschrijding en willekeur ten opzichte van zijn eigen stads-genoten. Ook zijn dienaren (in de volksmond 'rakkers' en 'stille verklikkers' genoemd) waren niet erg populair. Zij profiteerden van hun machtige baas en van hun eigen functie. Behalve rakkers had de schout nog meer ambtenaren om zich heen. De bodes oefenden de functies van gerechtsdienaar en deurwaarder uit. Zij waren ook bevoegd bekeuringen uit te schrijven. Verder werd de schout in Hoorn geassisteerd door de hoomans of hoofmans, die in de acht districten van Hoorn toezicht hielden op de straten en de grachten. Zij gingen na of de inwoners de brandverordening naleefden en in de winter lieten zij bijten in het ijs hakken.

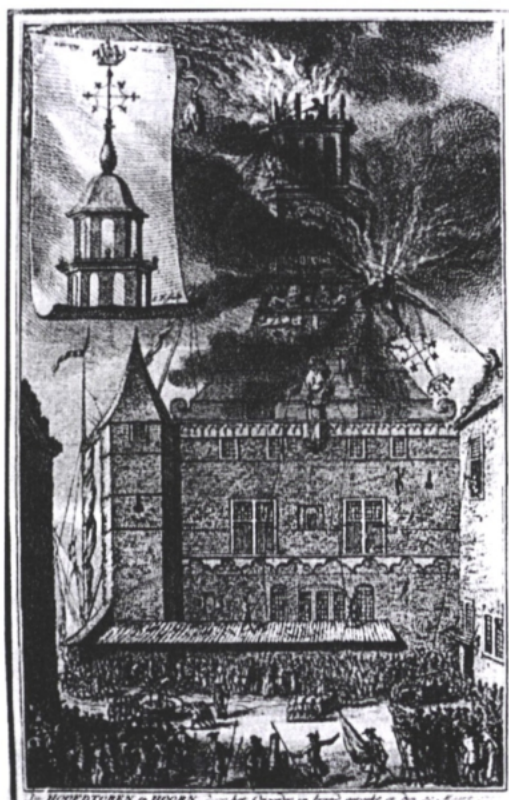
Toch droeg het stadsbestuur van Hoorn voor de openbare orde, rust en veiligheid de grootst mogelijke zorg. De schepenen vaardigden in de 16de eeuw talrijke keuren uit om het geweld op straat te beperken. Wie zijn mes trok kon al op straf rekenen, baldadigheid werd niet door de vingers gezien en ouders werden verantwoordelijk gesteld voor daden van hun kinderen. Het in elkaar slaan van een bruid of bruidegom werd strafbaar gesteld. Het groen in de stad werd ook beschermd, evenals de verdedigingswerken. Gehuwde personen mochten geen bordeel meer bezoeken. Wie 's avonds over straat ging moest een lantaarn met zich mee dragen. Voor de schout en zijn dienaren was er heel wat om op te letten. Voor de avonduren werd een schout bij nacht aangesteld.

Ook het verkeer werd in de hoofdstad van Westfriesland aan banden gelegd. Hoorn was een drukbezochte plaats. De boeren uit het achterland kwamen met hun wagens, met daarop hun waren, naar de stad. In de haven kwamen schepen vanuit vele windstreken hun goederen lossen. Het verkeer ondervond door deze grote toeloop ernstige hinder. Het stadsbestuur probeerde de stad leefbaar te houden door het afsluiten van straten voor voertuigen met paarden. De Grote Havensteeg was slechts opengesteld voor wagens met één paard. In andere straten mocht men geen koopwaar op straat stallen en varkens mochten niet op de openbare weg rondlopen. In de buurt van kerken was het verboden om bouwmaterialen op te slaan, vleeshouwers mochten de vleesbanken niet buiten hun huis op straat zetten.

Ook het verkeer te water was aan bepalingen onderworpen. De grote schepen hadden vaste ligplaatsen. De aangevoerde waar, zoals hout en zand, moest op vaste plaatsen gelost worden.

In 1838 ging de Grote Kerk in vlammen op. Tijdens werkzaamheden had een loodgieter zijn brandende vuurpot in de dakgoot laten staan. Bluswerk was niet meer nodig. De Grote Kerk was verloren.

In 1750 vloog de Hoofdtoren, na een vreselijk omweer, in brand. Het blussen van de brand bleek bijzonder moeilijk en de toren leek verloren. Na kordaat ingrijpen van een visser kon slechts de spits als verloren worden beschouwd. De visser kreeg van het stadsbestuur een beloning van 100 gulden, een fortuin in die dagen.

Brand

De inwoners van Hoorn woonden in de 15de eeuw, zoals gezegd, voornamelijk in houten huizen. De daken waren bedekt met stro. Brand kon zich hierdoor gemakkelijk verspreiden. In 1481 brandde een groot deel van de stad af. De Hoornse bestuurders vaardigden in 1538 een keur uit, die een ieder verplichtte de buitenmuren van steen op te trekken en de daken met tegels of leisteen te bedekken.

Toch week het brandgevaar niet. Veel werk was aan tijd en plaats gebonden: een bakker mocht niet 's nachts zijn oven gebruiken en de smid moest zijn werk na het invallen van de duisternis staken. Elke bewoner moest in het bezit zijn van één of meer leren brandemmers; hoe meer emmers, hoe welvarender de bewoner. De emmers waren gemerkt met de letter van de wijk en de naam of het merkteken van de eigenaar en wel met olieverf, zodat de inscriptie niet kon verdwijnen. De emmers mochten alleen bij brand gebruikt worden: wie zijn was erin deed, werd bestraft. In elk huis was ook verplicht een brandladder aanwezig, die tot boven het dak moest uitsteken.

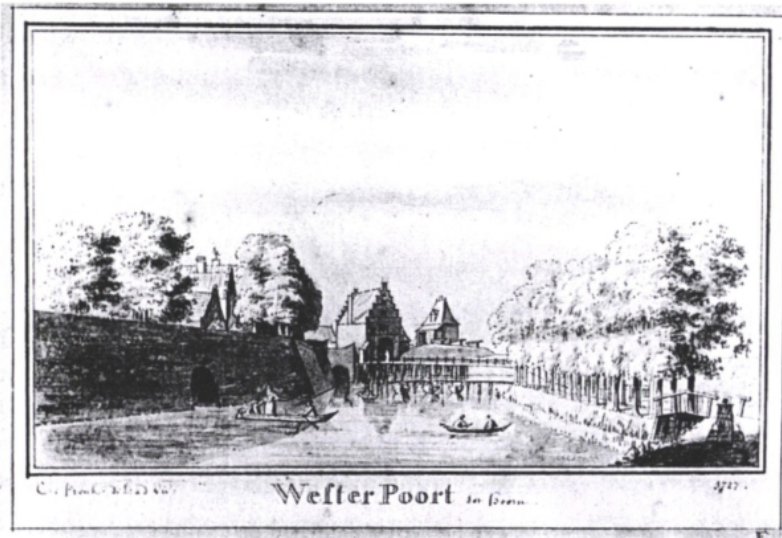
Elke buurt (hoofmanscip) werd door de brandpolitie onder leiding van de hooman gecontroleerd. Elke inwoner had de verplichting alarm te slaan als hij brand ontdekte. Hij rende naar de dichtstbijzijnde luidklok, terwijl hij de bevolking al schreeuwend van het gevaar op de hoogte stelde. De bewoners van de wijk waar de brand was, gooiden hun leren brandemmers uit de ramen en de ladders werden tegen de huizen aangezet. Uit de hele stad kwamen de mannen naar de brand. Zij moesten in lange rijen gaan staan om de emmers, gevuld met bluswater, door te geven. Wie niet kwam opdagen werd beboet. De inwoners van Hoorn mochten niet gewapend bij de brand verschijnen, behalve de smid en de timmerman. Wie tijdens het blussen ruzie maakte of iemand verwondde, werd gestraft.

Als Hoorn belegerd werd konden de verdedigingswerken niet verlaten worden. Dan werden monniken, priesters en begijnen opgeroepen om te helpen bij de bluswerkzaamheden. De weerbare mannen uit Hoorn moesten naar de stadswallen, want de vijand mocht niet de indruk krijgen, dat Hoorn door een brand inneembaar was geworden.

Tijdens de bluswerkzaamheden had de hooman de leiding. De lange rijen blussers gaven onder zijn toezicht elkaar de emmers door. Vrouwen liet hij alleen toe als zij het huisraad van familie konden redden. De hooman kon besluiten dat een belendend perceel neergehaald moest worden om het gevaar van een overslaande brand te reduceren. De hieruit voortspruitende schade werd door de stad aan de bewoners vergoed. Als de brand geblust was, moest een ieder weer naar zijn huis terugkeren. De assistent van de hooman, de emmermeester, verzamelde de achtergebleven emmers, controleerde ze en gaf ze aan de rechtmatige eigenaren terug.

Hoorn na de stadsuitbreiding van 1576.
Kaart van Ludovic Guicciardini.

Gezicht op de Westervoort.
Tekening van Cornelis Pronk uit 1727.

Kerkelijke onrust

Aan het begin van de 16de eeuw verkondigde Maarten Luther zijn leer tegen bepaalde gebruiken in de katholieke kerk. De reformatie was begonnen en al spoedig zou in grote delen van Europa deze godsdienstkwesitie leiden tot grote confrontaties. Zo ook in Hoorn. Reeds in 1524 schreef ene Willem Ottozoon een schotschrift tegen de plaatselijke pastoor, die bij de bevolking niet geliefd was. Het stadsbestuur zag deze ontwikkelingen met lede ogen aan, omdat deze godsdienst-tegenstelling snel tot grote onrust zou kunnen leiden. De vroede vaderen besloten door hun ambtenaren te laten onderzoeken wie de vrede verstoorde en waarom. De 'rebel' werd dan ondervraagd en hem werd na afloop op het hart gedrukt zich voortaan te matigen in het belang van de rust binnen de stadswallen van Hoorn.

In 1528 liet Jelys Vrientsz zich in herbergen en op de markt schamper uit over het katholieke geloof. Maria had hij o.a. uitgemaakt voor schoorsteen. Desgevraagd bevestigden getuigen de aanklacht, maar zij voegden er aan toe, dat Jelys wel een dronken indruk op hen had gemaakt. De schout, Anthonisz S... evenwel vond de zaak ernstig genoeg om aan Brussel te rapporteren. Daar zetelde indertijd de centrale regering van de Nederlanden. Anthonis mocht van de overheid Jelys veroordelen. Duizend gulden boete luidde het harde vonnis, een hele som geld in die tijd. Jelys ging in beroep en kreeg vervolgens een boete van 25 gulden. Hij betaalde en nam zich voor zich in het vervolg minder aanstootgevend te gedragen.

In 1566 bereikte de Beeldenstorm Holland. Door de tolerante houding van het Hoornse stadsbestuur jegens de nieuwe godsdienst leek aanvankelijk de bevolking niet geïnteresseerd om de katholieke kerken van al hun pracht en praal te beroven. De kerk werd gesloten en diverse kostbaarheden veilig gesteld. In 1572 kozen de Hoornse bestuurders alsnog voor de hervormde leer. Wederom besloten de katholieken hun kerk te beschermen tegen een mogelijke aanval. De arbeiders die men hiervoor inschakelde, werden met bier opgewacht door de hervormde inwoners van Hoorn. De dronkenmanspartij die hierop volgde, leidde tot de teloorgang van vele kerkelijke kostbaarheden. In de annalen van deze verlate Beeldenstorm staat een eventueel optreden van de schout nergens beschreven.

*In de kroniek van Feyken Rijp staat
deze afbeelding van het oproer te
Hoorn over de invoering van nieuwe
belastingen.*

Onrust onder het volk

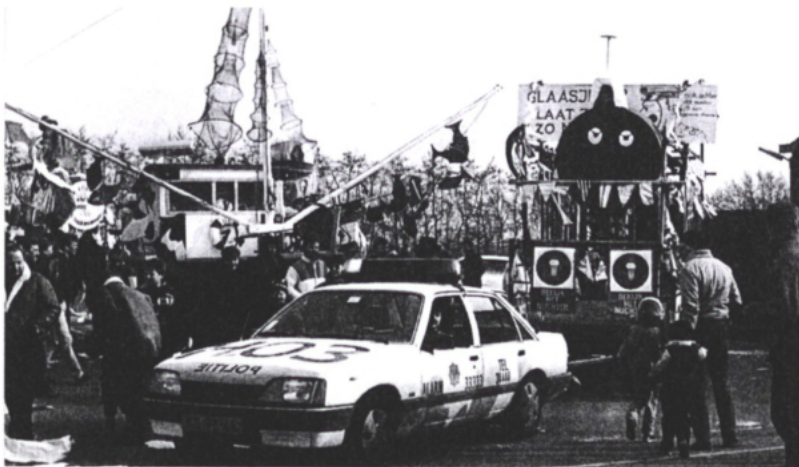
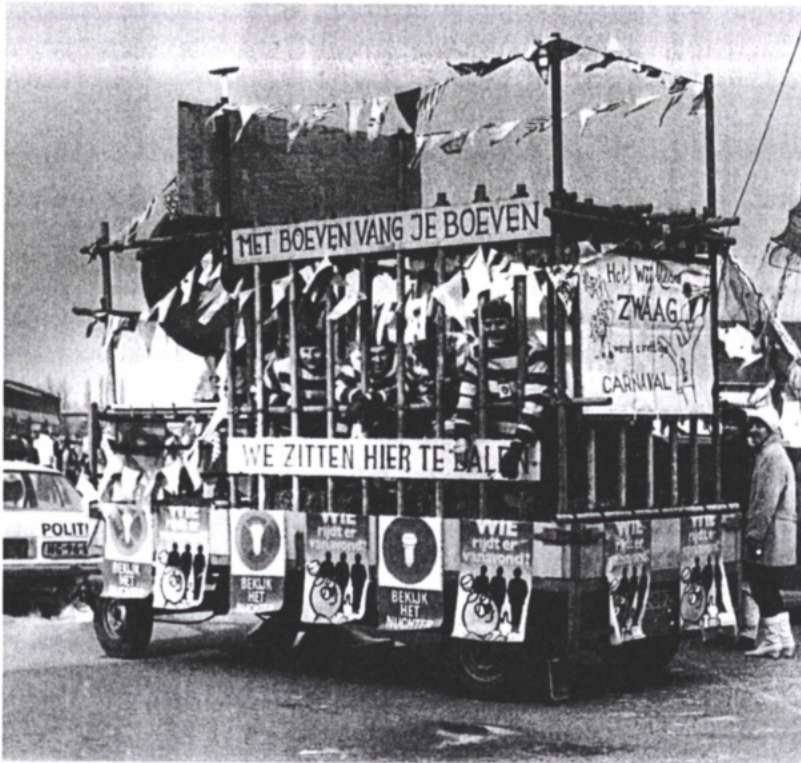
Op de momenten, dat de Hoornse bevolking haar onvrede over bestuurlijke besluiten kenbaar wilde maken, kwam zij samen op het centrale plein van de stad, de Rode Steen. Daar stonden immers de symbolen van macht: het stadhuis annex politiebureau, het gerechtsgebouw en het Statencollege. De schout betrok vaak een voorname woning op het plein.

Nieuwe belastingen op tarwe, rogge, bier en zout (de dagelijkse levensmiddelen voor de gewone man) waren aan het eind van de Middeleeuwen reden voor diverse relletjes. In 1470 stroomde de bevolking naar de Rode Steen, de geweren in de hand en dreigende taal naar het stadsbestuur uitend. Het huis van de secretaris van de stad werd geplunderd. Het stadsbestuur antwoordde met krachtige hand. De hulp van de centrale regering werd ingeroepen. De procureur-generaal Van Swieten, die daarop naar Hoorn kwam, liet de vissers door zijn schepenen grijpen. De ambachtslieden werden op zijn commando door de schout in de kraag gegrepen. De oproerlingen werden streng gestraft.

In de jaren daarna liep de bevolking nog diverse malen uit om te protesteren tegen de accijnzen. Tegelijkertijd woedde in Holland de Hoekse en Kabeljauwse twisten. In 1477 escaleerde de gespannen toestand wederom: het huis van de schout werd geplunderd. Veel voorname inwoners werden op hun vlucht tot aan Enkhuizen achtervolgd. De regering van Hoorn wisselde diverse keren van politieke kleur. De bevolking reageerde op al deze verwickelingen met diverse oproeren. De boeren uit de omgeving hadden hun eigen legertje gevormd. Bij het finale treffen met de legers van de landsheer was de strijd snel beslecht. In 1492 was de strijd definitief voorbij. In 1496 werden de gehate accijnzen ingevoerd. De bevolking had geen puf meer om enige actie te ondernemen.

Pas in 1786 zou Hoorn wederom een opstand tegen het gevestigde gezag van dezelfde omvang meemaken. De prinsgezinden en de patriotten stonden ditmaal tegenover elkaar. Op 7 september kwam het tot ernstige onlusten in- en rond het stadhuis. Op de Rode Steen stond een vrijkorps van gewapende burgers, terwijl binnen een pittige vergadering werd gehouden. De patriotten hadden de prinsgezinden de wacht aangezegd en eisten hun zetels op in de vroedschap. Tevens eisten zij dat Hoornse soldaten geen trouw hoefden te zweren. Beide verlangens werden onder de hevige druk ingewilligd. Op 11 oktober, de gedenkdag van de slag op de Zuiderzee, werd een tegendemonstratie gehouden. Deze liep door de explosieve sfeer in de stad snel uit de hand. Het stadsbestuur stelde een onderzoek in naar de gang van zaken, maar toen men de hoofdverdachten wilde aanhouden, waren deze reeds gevlogen. Een paar maanden later explodeerden de gespannen verhoudingen weer: de patriotten wierpen stenen door de ramen van de burgemeesterswoning.

De patriotten namen de macht in de stad over. De prinsgezinden werden uit de vroedschap gezet. De schout en andere gerechtsdienaren konden tegen deze overmacht geen vuist maken. Pas toen de vrouw van Prins Willem V door de patriotten bij Goejan-

Eén van de hoofddoelstellingen van de gemeentepolitie Hoorn was de integratie met de plaatselijke bevolking: midden tussen de mensen staan.

Het wijkeam Zwaag/Blokker/Kersenboogerd vulde dat in 1988 op een originele manier in door met een surveillance-auto, die een "boevenwagen" voortrok, opgetuigd met goede raadgevingen voor het publiek, mee te rijden in de carnavalsoptocht in Zwaag.

verwellesluis was aangehouden, werden de prinsgezinden met steun van de troepen uit Pruisen weer in het zadel geholpen. Het was een voorbode van tijden waarin in Nederland de eigen overheid steeds minder te vertellen kreeg, want enige jaren later veroverden de Fransen het land. Pas na de val van Napoleon zou Nederland (en dus ook in het tot provinciestedje gedegradeerde Hoorn) weer de zaken volgens eigen inzicht en ervaring kunnen regelen.

CLAPPERWAGTS NIEWE-JAERS-WENS,

Aende Achtbare Heeren, Coopluyden, en Borgers, der Stadt HOORN, 1708.

Roemvaterd Bataver, wy sien u kloeker moer,
Met Sabels en oeruyf, te Hoorden door het Eeert;
Daer Vranckryck met sijn magt, om ons al te bestryden,
Doch onse helden vloek, die Vecltes becl-stryckten,
En hebben onse macht, oock in het Vorig Jaer;
Om soo den Vyant al te dryven van ons Landt,
En door bloetd moedigheyt, hebben den Vyant jaer;
En dat het Oerloy- Jock en cardeyckc Vreid;
Mitsaltes 't Oergheswaert, wagh salen inde Sijed,
Doch Gode die sy gesonck, veet sijn gemaal verpaer
Dat hy ons heil bewaert, de Vyant oock dit Jaer
Wants, heeft verp verveert, dat wy op aders Landt
Te Velde konnen staen, en bewiden hou de handt
Aen het gemerck heil, op dat dat wy verlaten
En soemaloden Frans, oock mogen na der maren

Bevegen, en aen d'ick, het sijn te geven weer.
Dat sal de Vrede weersichomen in haer eer
En in sijn sijn beestel, wat was hy kloek en moedigh,
In Duytlaer, Frenschel, slae wat hy heel verspoedigh,
Dey Gode die noyt en staer, cillyan weer geseten,
Die lech dit swaer verdrick, dat ever ons geseten
was, en een een ander jaer, heeft oock witer sinder sctroom
Sijn, Gode en Napels in te komen,
Doch andere plaatsen meer, by wil sijn Ze gen geven
Aen onse wapenen, op dat noch by ons leven
De verigh bloeyen magh, in een seer schoone slaen,
Hy Zegent en beklieerde Heeren van ons Landt,
En peet haer wy beyt om oock alle te beklieeren,
Aen U's Burgerwagts, gewinck veroude Heeren,
Enchtmen Jaer, op Jaer, met u doen lachc verlied,
Wy wenschen Clapperwagts u Y Zelig Nieuwe Jaer.

*Nieuwjaarswens Klapperwachten.
Ook de schutterijen leverden hun
bijdrage aan het handhaven van de
orde in de stad: de klapperwacht.
's Nachts ging deze met een klapper
(een ratel) als waarschuwing door de
stad.*

TOE-ZACHT, Ten: Aden Edele ghe werpde heer / de

<p>Gewich / 4 warte 20 warte / sien sijn: 20 warte / dat u sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / sien sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / sien sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / sien sijn: 20 warte /</p>	<p>Mo Buergerwagts sijn sijn: / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte /</p>	<p>Die sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte / Dien sijn sijn: 20 warte /</p>
--	---	--

*De Nieuwe Jaer sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /
Dien sijn sijn: 20 warte /*

HOOFDSTUK III

DE BATAAFSE REPUBLIC EN DE FRANSE OVERHEERSING

In 1795 werd de stadhouder Willem V afgezet. De Franse legers trokken het land in en brachten de idealen van de Franse Revolutie mee. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was voorbij. Het losse staatsbestel van de afgelopen twee eeuwen werd vervangen door de Bataafse Republiek. In de loop van de jaren groeide Nederland steeds meer naar een op Franse leest bestuurde staat. Dat betekende meer eenheid en een minder autonome positie voor steden als Hoorn. Het regententijdperk van de stad was voorbij.

Na de woelige tijden van voor 1795 bracht de komst van de Fransen rust in Hoorn. De rijke inwoners van de stad werden ongemoeid gelaten. Alleen hun politieke macht was gebroken. Tijdens de Bataafse Republiek kwam de politieke macht in handen van een nieuwe generatie. Deze stelde algemeen kiesrecht in voor alle mannen van boven de 20 jaar. Zij stelde een grondwet op maar men liep niet warm voor deze nieuwlichters. De economische situatie was met name door de Frans-Engelse oorlogen slecht. De handel lag voor een groot deel stil, omdat de Engelsen voor Frankrijk en de bondgenoten een blokkade hadden afgeroepen. Nederlands-Indië kon niet meer worden aangedaan. Voor de inwoners van Hoorn betekende dit armoede.

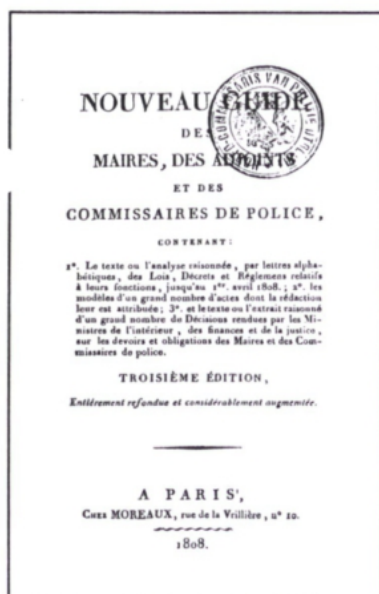
De Franse revolutionaire ideeën werden in de Nederlandse wetten opgenomen. Zo werd in 1798 de pijnbank afgeschaft. Maar de rechtbank kreeg wel de bevoegdheid de beklagde tot antwoorden te noodzaken door zodanige middelen als men gepast zou oordelen. Politiezaken werden niet meer onder verantwoordelijkheid van de schout behandeld, maar door een directeur van politie, geassisteerd door enige commissarissen. De schout kon zich wijden aan misdrijven. Een van zijn belangrijkste taken was het toezicht houden op handel in Engelse goederen. Wie hiermee werd betrap kon op een fikse straf rekenen.

In 1806 werd de Bataafse Republiek opgeheven en werd het Koninkrijk Holland ingesteld. Lodewijk Napoleon, broer van de Keizer, voerde Franse wetboeken in. Ook werd voor het eerst een Minister van Justitie aangesteld, alsmede een Minister van Politie.

In 1810 werd het ambt van schout aan de kant gezet. De scheiding der machten werd doorgevoerd: de opvolger van de schout, de hoofdcommissaris der politie, hoefde zich niet meer in te spannen voor de rechtspleging. De rechterlijke macht nam deze taak op zich.

De Franse overheersing, eerst onder Lodewijk Napoleon, later, na de inlijving, onder de keizer zelf, werd met lede ogen aangezien. Politieagenten waren niet populair en werden al snel vereenzelvigd met de bezetters. Zij moesten per slot van rekening de openbare orde waarborgen en elke staatsondermijnende activiteit opsporen. Censuur behoorde dan ook tot het takenpakket van een commissaris.

Het is niet zo verwonderlijk, dat de bevolking van Nederland het vertrek van de Fransen en de komst van de zoon van de laatste stadhouder, de later Koning Willem I, met gejuich begroette. Het politiebestedel was een van de eerste zaken, die weer gereorganiseerd werden.

Tijdens de Franse overheersing gold in Nederland de Franse wet. Speciaal voor de commissarissen en de burgemeesters verscheen een in het Frans gesteld handboek.

HOOFDSTUK IV

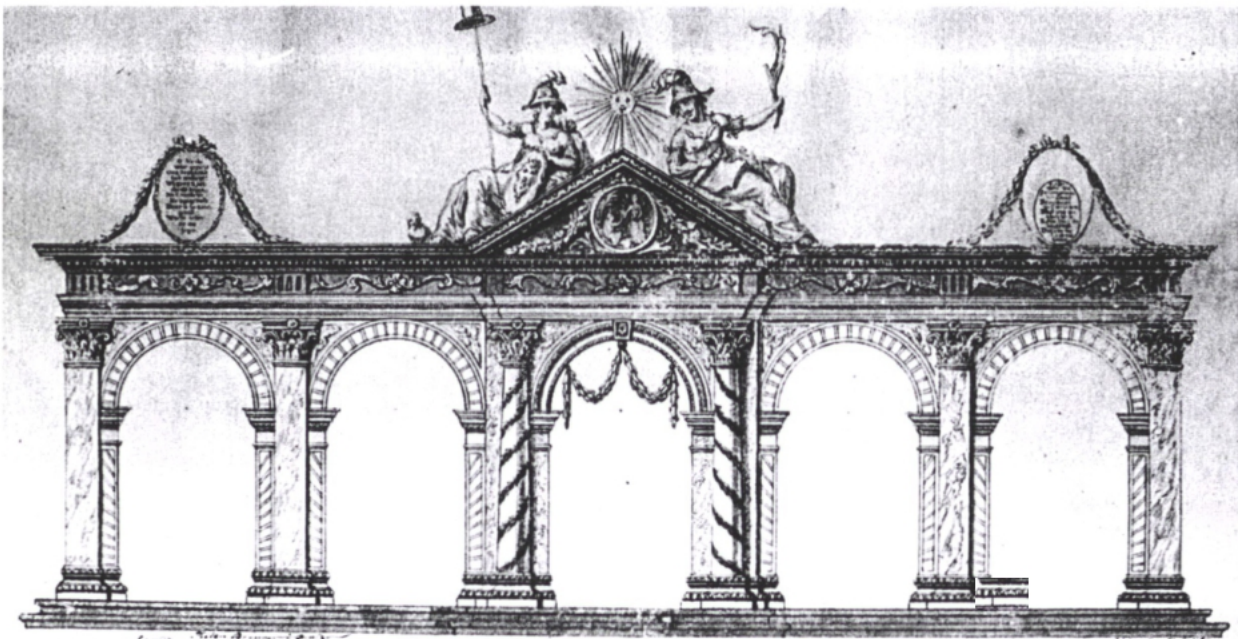
TUSSEN FRANSE EN DUITSE OVERHEERSING 1815 - 1940

De politie

In 1802 heerste korte tijd vrede in Europa. Napoleon had vrede gesloten met zijn aartsrivaal Engeland. Ook in Hoorn vierde men deze gebeurtenis. Op de afbeelding staat een ontwerp voor een feestpoort, die voor het raadhuis van de stad had moeten staan. Waarschijnlijk duurde de vrede te kort om dit plan nader uit te werken.

De nieuw verworven vrijheid betekende deels het einde van de Franse maatregelen voor de politiestructuur. Dat betekende niet dat Nederland terugging naar de situatie van voor 1795. De schout bleef weg, de scheiding der machten bleef bestaan en het (Franse) Wetboek van Strafrecht bleef tot 1886 gelden. Verdwenen was de Minister van Politie en ook kregen de steden weer een op de stedelijke leest geschoeide politiestructuur. Burgemeester en Wethouders werden belast met het toezicht op de politie. De hoogste politieambtenaar in de stad werd de directeur van politie. Bij diens benoeming was wel de goedkeuring van de koning een vereiste.

Het verdwijnen van een eigen departement voor politiezaken had tot gevolg dat zowel de Minister van Justitie als diens collega van Binnenlandse Zaken onderdelen naar zich toe trokken. Een ontwikkeling, die tot op de dag van vandaag voortduurt. Pas in 1842 werd een werkbare scheiding tussen de beide ministeries doorgevoerd. Justitie nam de politieke taken van de dorpen en het platteland ter hand en Binnenlandse Zaken die van de grotere gemeenten zoals Hoorn. Politie was een overheidstaak geworden: burgerlijke schutterijen moesten ongewapend blijven. Zo probeerde men gewapende volksoproeren te vermijden.

Abbeelding der Illuminatie voor het Raadhuis der Stadt Hoorn. Den 2 July 1802.
Ter aelgeendheid van de oeslootene Vrede tuschen de Dalaatische en Fransche Republieken en het Ryk van Spanje
mit zyne Groot Brittanische Maestret.

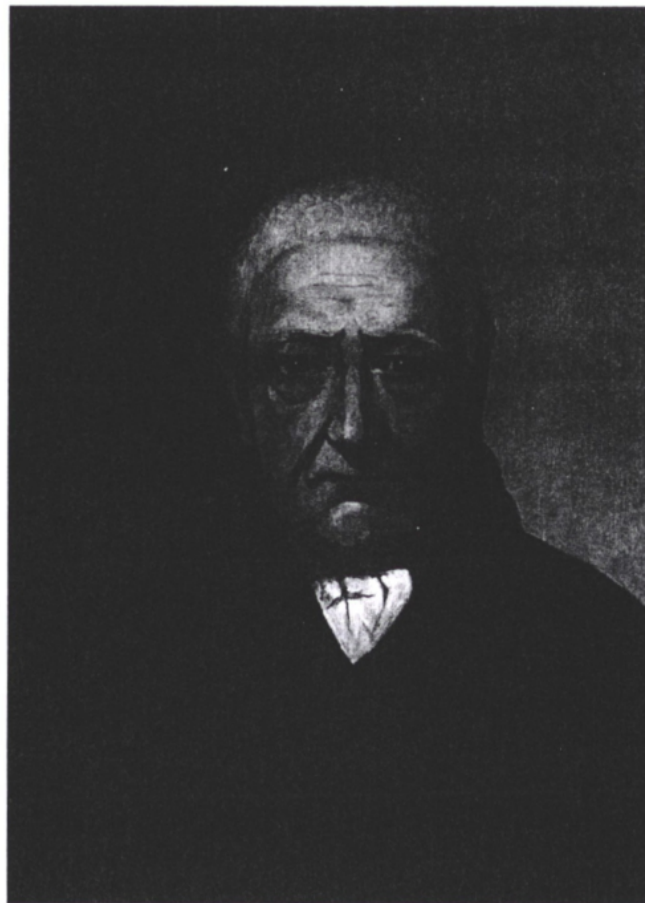
De Westwal Botterwedstrijden zijn sinds 1971 een jaarlijks in augustus terugkerend evenement voor de voormalige vissersschepen van de Zuiderzee. In 1972 zeilde de MK63 van Peter Dorleijn voor het eerst met een bemanning bestaande uit leden van de Hoornse gemeentepolitie. Met een onderbreking van enkele jaren leeft deze traditie nog steeds voort. Niet zonder succes deed de Hoornse afvaardiging mee: toen in 1985 het Westwal 15 jaar bestond, had de MK63 zeven keer een eerste, drie keer een tweede en drie keer een derde prijs behaald.

Gemeentepolitie

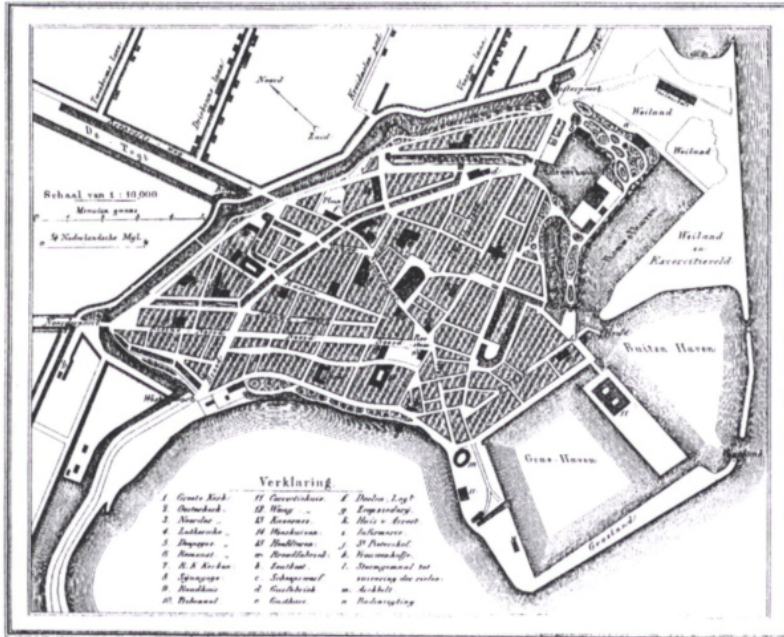
In 1851 werd de gemeentewet ingevoerd. Het was de grondslag van de gemeentepolitie. De hoogste baas van het korps was de burgemeester. Onder zijn leiding werd de openbare orde nageleefd. Mocht deze bedreigd worden dan kon hij geweld bestrijden. Was het korps niet groot genoeg, dan had de burgemeester de mogelijkheid om de hulp van het leger in te roepen.

Omdat de term directeur van politie ook binnen de rijkspolitie voorkwam, werd de stedelijke directeur commissaris genoemd.

Het Hoornse korps gemeentepolitie was niet groot. In 1852 telde Hoorn maar 1 commissaris en 2 agenten in vaste loondienst. En dat voor een stad, die rond de 9.000 inwoners telde. Daarnaast telde de stad 12 krachten die oproepbaar waren voor nachtdiensten etc. De 3 politiefunctionarissen in vaste dienst draaiden namelijk geen avond- of nachtdiensten. Naast deze politiele gemeentebtenaren waren er nog anderen die een deel van het politiewerk voor hun rekening namen: de kameraar oftewel de beheerder van de gemeentefinanciën, de stadsfabriek-ontvanger etc. Hun taak lag op het naleven van de regels op een specifiek terrein.

Jacob Cornelis van den Blocquery werd op 1 februari 1808 geïnstalleerd als burgemeester van Hoorn. Als eerste burger diende hij er op toe te zien, dat de nieuwe (Franse) wetten werden nageleefd, daarbij geassisteerd door een vernieuwd politieapparaat. Schilderij van J.C. Kerkmeijer.

1869.

Uitgave van 't Hofje Swinger te Leeuwarden

1864

677 Huizen 9500 Inwoners

Uitgave van 't Hofje Swinger te Leeuwarden

Een stadsplattegrond en een kaart van Hoorn met omringend gebied uit het midden van de vorige eeuw.

Hoorn na de Franse tijd

Na de val van Napoleon begon in Hoorn een nieuw tijdperk. De stad was niet meer een internationale handelshaven. Die activiteiten waren voorbehouden aan Amsterdam en Rotterdam. In het gemeenteverslag van 1852 schreef het College van B. en W. onder het kopje 'Buitenlandsche Scheepvaart': "Bestaat hier niet". Een eeuw daarvoor was Hoorn nog wereldberoemd door diezelfde buitenlandse scheepvaart.

Hoorn richtte zich op het Westfriesse land. De stad was al eeuwen de marktplaats voor de omliggende dorpen en gehuchten geweest. Deze functie werd versterkt: de handel in zuivelproducten en landbouwzaden nam toe en de stedelingen profiteerden van de toegenomen contacten tussen de stad en het achterland, mede door de opleving die de landbouw in de eerste helft van de negentiende eeuw doormaakte. Symbolisch hiervoor was misschien wel de sloop van de verdedigingswerken. Alleen de Oosterpoort bleef, zij het na enig politiek krakeel, behouden. De Horinezen maakten schampere opmerkingen over de inwoners van Enkhuizen die niet van zins waren hun poorten naar beneden te halen.

Industrie vestigde zich eigenlijk niet in Hoorn. In 1861 kwam de eerste stoommachine in de stad. Deze werd ingezet voor het doorspoelen van het riool. De geïsoleerde ligging van de stad was in de ogen van velen de oorzaak van de geringe ontwikkeling die Hoorn meemaakte. De stad werd pas in 1884 bereikbaar met de trein, een verbinding die vanaf Zaandam naar het noorden werd uitgebreid.

De landbouwcrisis die zich in de tweede helft van de negentiende eeuw in Nederland voltrok, had dan ook voor Hoorn verregaande konsekventies. De werkloosheid, die altijd al hoog was geweest, liep op. De economische activiteiten verminderden in aantal en de boeren brachten minder producten naar de diverse markten in de stad. Alternatieve inkomstenbronnen waren er niet voor de inwoners van Hoorn. Het rijke verleden zou daarmee definitief niet meer herleven.

De politieke macht in Hoorn werd gedragen door een kleine groep mensen. In 1851 hadden slechts 553 inwoners stemrecht. Van deze kiesgerechtigden bleven er bij de verkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad nog eens 174 thuis. Burgemeester Van Akerlaken sprak bij de laatste gemeenteraadszitting van de oude raad de leden toe en wenste hen tot ziens. Bij het installeren van de nieuwe raad kon hij inderdaad bijna dezelfde personen weer begroeten.

De burgemeesters waren tot 1875 allemaal afkomstig uit de deftige geslachten van Hoorn. De leden van de raad troffen elkaar niet alleen in het stadhuis, maar ook in de Grote Sociëteit. In 1901 konden de heren een echte nieuweling verwelkomen: de socialist W. Dekker, de eerste, die uit een andere bevolkingslaag stamde.

Uitg. N. J. Boon, Amst.

v. H. Breed 26

Gooen 21 Oct. 1900.

Heerlijkste geluk gewenscht.

Rond 1900 verzamelde een groep kinderen en een agent zich op het Breed voor de camera van een fotograaf.

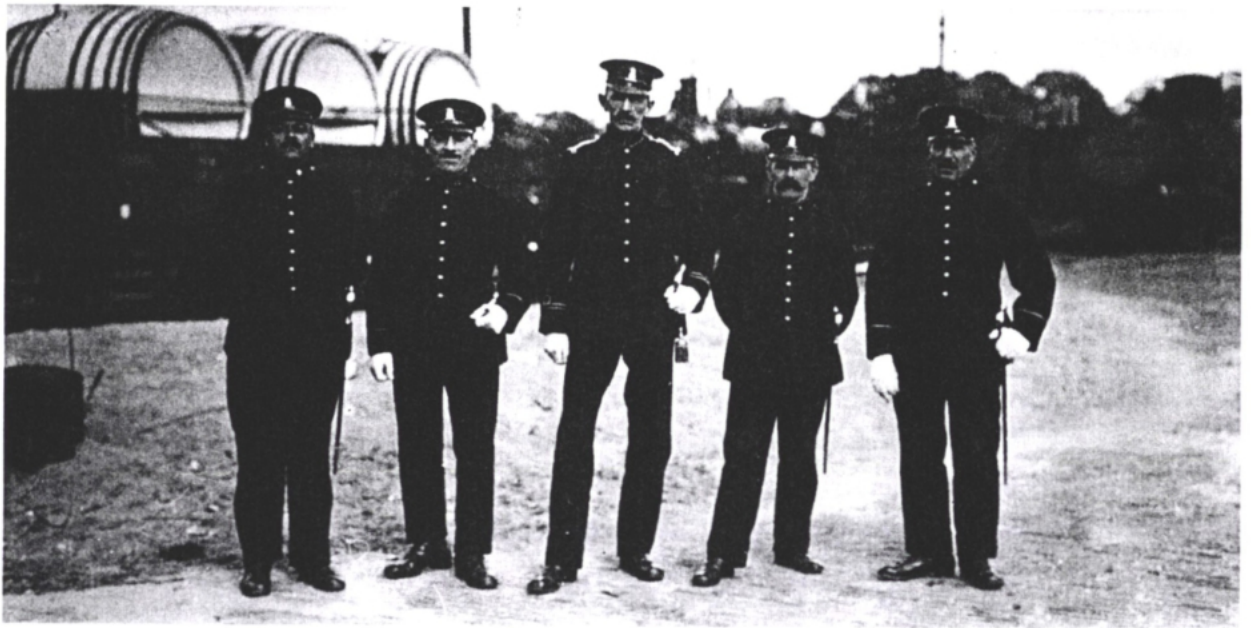
De Hoornse politie in de negentiende eeuw

Zoals gezegd had Hoorn halverwege de negentiende eeuw slechts drie politiefunctionarissen in vaste dienst. Zij werden geassisteerd door twee hulp-agenten en tien buitengewone agenten, die slechts betaald werden voor de door hen gedraaide uren. Het was dan ook zeer rustig in Hoorn. De laatste keer dat het stadsbestuur de hulp van het leger had moeten invoeren was in 1825, toen de bevolking in opstand was gekomen tegen het besluit van de gemeente om weeskinderen naar elders over te brengen. De Horinezen hadden namelijk geld ingezameld om de wezen in Hoorn te houden.

Zware misdrijven vonden eigenlijk niet plaats. Diefstal en vechtpartijen waren de ingrediënten van een dag politiewerk, hoewel er ook dagen waren dat niemand aangifte kwam doen. In 1855 werd proces-verbaal opgemaakt van 26 diefstallen, 14 mishandelingen en 17 gevallen van laster en belediging.

Vanuit het stadhuis waakte de politie over Hoorn. Pas in 1920 werd een eigen gebouw betrokken aan de Kaasmarkt.

De gemeenteraad trok weinig geld uit voor de veiligheid van de burgers. Slechts 1/60 deel van de Hoornse begroting was bestemd voor de politie. Het was dan ook geen vetpot voor de negentiende-eeuwse diender. De commissaris ontving op jaarbasis fl. 700,00; meer dan het dubbele van een agent in vaste dienst. Zij die niet in vaste dienst waren, konden op fl. 1,00 per werkdag rekenen. Moesten zij 's nachts de stad beschermen, dan kregen zij voor hun bewezen diensten fl. 0,60. Naast de geldelijke beloning kreeg men voor de uitvoering van zijn diensten kleding en een wapen.

Agent Molenaar omringd door vier collega's bij het spoorwegemplacement van Hoorn.

In 1923 vierde Koningin Wilhelmina haar zilveren regeringsjubileum. De bevolking van Hoorn liep uit voor de festiviteiten. Agent Molenaar begeleidde de optocht.

De nachtwacht

"Bewaart je vuur en kaarssie wèl! De klokke tien! Tien heit de klok". Met deze woorden werden de 19e eeuwse bewoners van Hoorn op de hoogte gehouden van de tijd. 's Avonds was niet de politie op straat te vinden, maar zorgde de nachtwaker voor de rust in de stad. Hij probeerde de burgers te vrijwaren van brand en gespuis. Daartoe maakte hij niet alleen gebruik van zijn stem. Tot zijn attributen behoorde een klepper, waarmee hij zijn komst aankondigde, en handboeien. Ook beschikte hij over een sabel die hij in geval van nood kon gebruiken. Voor de dronkaards die te water waren gevallen, had de nachtwacht touwen bij zich, zodat hij de ongelukkige weer op de vaste wal kon trekken.

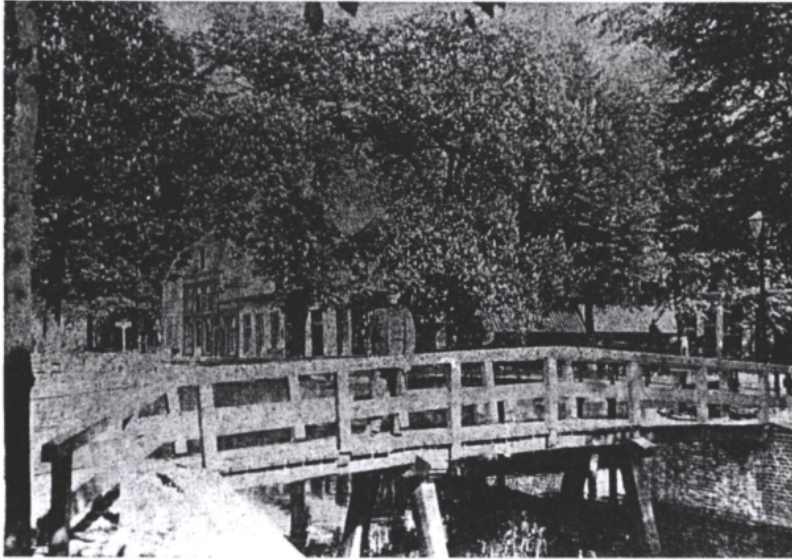
De nachtwacht was gekleed in een uniform, zodat een ieder wist met wie men van doen had. De meesten rookten tijdens hun dienst een pijpje waarin men de zgn. ratelwachts-tabak stopte.

Het college van burgemeester en wethouders betaalde de nachtwacht, maar dat was niet voldoende, want in de wintermaanden trok de nachtwacht langs de huizen en verzocht de bewoners om een "turfje voor de wacht", zodat hij en zijn gezin niet in de kou hoefden te zitten. Niemand weigerde de turf te geven, maar sommigen konden eigenlijk niet een turfje afstaan. In dat geval noteerde de nachtwacht met een krijtje, TN op de gevel van het huis. Dat betekende dat hij met Nieuwjaar zijn turf kon ophalen. Wie direct de brandstof overhandigde, kreeg de letters TB op de gevel (turf betaald).

In de 19e eeuw werd de warmte- en lichtvoorziening niet alleen bepaald door het vuur. Gas en electriciteit deden hun intrede maar de nachtwacht bleef de bewoners van Hoorn waarschuwen voor hun haardvuur en kaarsen. De mensen wisten, dat er over hen gewaakt werd.

Gedurende vele jaren was Molenaar agent bij de gemeentepolitie Hoorn. Door zijn lengte was hij een opvallende persoon. Waarschijnlijk ontving hij wegens een groot aantal jaren trouwe dienst een decoratie. Naar aanleiding hiervan ging het korps met enige bekenden op de foto.

Was er dan toch een "goeie ouwe tijd"? Dit rustige stadsbeeld met de bloeiende kastanjabomen op het Nieuwland kan ons er in elk geval in doen geloven.

In de jaren dertig werd voor de muzikale ontwikkeling van de bevolking van Hoorn gewaakt. Alvorens de draaiorgels in het openbaar te horen waren, diende de politie een zuiverheidstest af te nemen. (1937)

De Hoornse taart

Het bekendste misdrijf dat in Hoorn voor de Tweede Wereldoorlog plaats vond, was de wraak van de Hoornse gemeenteambtenaar Beek, die ontslagen was. Hij stuurde een taart naar het huisadres van Markus, in zijn ogen de voor zijn leed verantwoordelijke boeman. De taart was echter niet alleen gevuld met zoetige heølijkheden. Beek had voor zijn ultieme wraak arsenicum toegevoegd. De taart werd afgeleverd, maar de heer Markus was niet thuis. Zijn vrouw en hun dienstmeid echter wel. Zij sneden deze onverwachte tractatie aan, terwijl zij een deel van de taart overlieten voor de heer des huizes. Snel daarop stierf de vrouw en ook het dienstmeisje werd behoorlijk ziek. Eenmaal thuisgekomen beroerde Markus zijn taartpunt niet meer.

De politie stelde een onderzoek in. Beek kon kennelijk nog enige tijd van zijn vrijheid genieten, want ook hij was aanwezig bij de begrafenis van mevrouw Markus. Het meisje herstelde korte tijd later. Men wist hem te achterhalen en voor de rechter te krijgen. Levenslang luidde diens vonnis.

De uitspraak wordt heden ten dage nog altijd door duizenden studenten rechtsgeleerdheid bestudeerd vanwege het pleidooi van de raadsman van Beek. Deze advocaat was van mening dat Beek niet voor moord veroordeeld kon worden, daar hij niet de opzet had de vrouw te doden. Zijn doel was Markus en deze had geen hap genomen. De rechter was het echter niet eens met deze zienswijze. Wie een vergiftigde taart naar het huisadres van iemand stuurt, dient er van uit te gaan dat deze ook door de huisgenoten van het beoogde doelwit wordt genuttigd.

Vreeselijke Gruweldaad gepleegd te Hoorn

op de Echtelieden MARKUS en hun 15 jarig dienstmeisje, hetwelk is hersteld.

Wijze: De Tamboerijn

*Wat tal van gruwelen, moord en roof
beleefd men in dee'z tijd
't Is of de mensch voor zeden doof,
Denkt aan geen eeuwigheid.
Zoo luistert naar dee'z ware daad,
Die in HOORN is geschied,
Een moordenaar die bracht door wraak (bis)
Veel kommer en verdriet. (bis)*

*Een zekere Beek al van die plaats,
Was bode op 't Stadhuis,
Maar deze man bedreef helaas
Met moedwil een abuïs.
Daar Markus zegt tot hem als vriend,
Herstel wat gij misdeed.
Maar daar was Beek niet van gediend (bis)
Zoo als een ieder weet. (bis)*

*'t Ontslag van Beek, dat bracht de wraak
In zijn geprangt gemoed.
Nu was het slechts zijn levenstaak
Dat Markus ruimen moet.
Hoe ook, dat kwam er niet op aan,
Zoo'n wraak had hij aan hun
Hij stuurt uit Haarlem van daan (bis)
Een taart met arsenicum (bis)*

*De taart aan Markus gestuurd,
Kwam aan, bij was niet thuis,
Had dat iets langer maar geduurd.
O ramp, O bitter kruis.
Zij en het meisje aten toen
Van de gestuurde taart,
Bewaarde Markus zijn rantsoen, (bis)
Zoo bleef de man gespaard (bis)*

*'t Vergift dat kruipt door vleesch en bloed,
De vrouw die krimpt ineen,
En Marcus weet niet wat hij moet,
Vliegt naar een dokter heen.
De dokter komt en zegt vol drift,
Hier is een moord begaan,
Die vrouw die sterft aan zwaar vergift, (bis)
't Is gauw met haar gedaan. (bis)*

*Zoo is dan lage moordenaar,
Verijdelst toch uw plan,
Gij hebt vermoord niet hem, maar haar,
Doch hij, hij moest er an
Zoo zijn Gods wegen wonderbaar,
Want had gij dat gedacht,
Dan had gij hem, inplaats van haar (bis)
Misschien nog wel geslacht (bis)*

*Zoo bracht men de laatste eer
Het lijk der oude vrouw,
En zette het bij de groeve neer,
Onder diepe druk en rouw.
Ja, zelfs de snode moordenaar
Hij volgde trouw de stoet,
Hoe wordt de mensch toch zoo'n barbaar (bis)
Daar iemand zoo iets doet (bis)*

*Het menschelijk verstand staat stil,
Bij 't nagaan van dee'z daad
't Is of men denkt en zeggen wil
Dat er geen recht bestaat.
Dat recht ondervond de man,
Die lage moordenaar,
Zijn straf die luide levenslang (bis)
Dat God een ieder spaar (bis)*

*Het huisgezin van deze Beek,
Staat overal bekend,
Voor zeer oppassend en solied
Van af 't begin tot 't end
Hun levenspad dat is vergalt,
Dat is hier zonneklaar,
Die staat zie toe dat hij niet valt, (bis)
Ja dat is zeker waar (bis)*

*Laat ieder leeren uit dee'z daad
't Zij oud of jong van jaar,
Om te ontvlieden de snoode wraak,
Die bracht hem in 't gevaar
Door lucht te geven aan zijn wraak
Zit bij nu achter 't slot,
Tot dat zijn stervensuren naakt, (bis)
En hij verschijnt voor GOD. (bis)*

KEES te HOORN

HOOFDSTUK V

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Hoorn mei 1940

*De voorpagina van de Nieuwe
Hoornsche Courant/Nieuwsblad
voor West-Friesland op 10 mei 1940:
Nederland is in oorlog.*

Dringende Waarschuwing.

Burgers van Hoorn,

Aangezien ons land door Duitse troepen wordt bezet, wordt aan een ieder in zijn eigen belang aangeraden zich altijd te houden aan de volgende wenken:

- 1e. Blijft kalm en pleegt in geen geval eenige daad van verzet.
- 2e. Blijft zooveel mogelijk aan uw gewone werk.
- 3e. Gaat zonder noodzaak niet op straat.

Met de meeste klem wordt de aandacht er op gevestigd dat het alet in acht nemen van deze wenken de ernstigste gevolgen kan hebben voor het algemeen welzijn en voor leders bijzondere belang.

HOORN, 15 Mei 1940.

De Burgemeester van Hoorn,
LEEMHORST.

IN STAD EN GEWEST

Op de ochtend van 10 mei werd Nederland op brute wijze gewekt door de Duitse aanval. De neutraliteit, die de afgelopen jaren leidraad in de Nederlandse buitenlandse politiek was geweest en die ons land buiten het slagveld van de Eerste Wereldoorlog had gehouden, was geschonden. De Nederlandse regering en Koningin Wilhelmina verlieten het land; het leger bood tegenstand, voor zover men daartoe was uitgerust en de bevolking wachtte een onzekere toekomst. De ongelijke strijd zou binnen een paar dagen zijn afgelopen. Nederland diende zich voor te bereiden op een ongewisse toekomst, waarvan men niet kon vermoeden dat deze vijf jaar zou duren.

Ook de burgers van Hoorn waren direct op de hoogte van de Duitse aanval. In- en rond de stad is niet gevochten, maar het leven werd direct aan de nieuwe situatie aangepast. Nederlanders die in de buurt van het oorlogsgeweld woonden, werden naar de 'rustiger' gebieden geëvacueerd.

De regering en de plaatselijke autoriteiten namen in verband met de toestand diverse maatregelen: het was verboden niet-noodzakelijke telefoongesprekken te voeren en het was ten strengste verboden derden te laten telefoneren.

Hoorn werd 's nachts verduisterd en café's dienden 's avonds gesloten te blijven. Een EHBO-koffer was onder meer geplaatst bij kapsalon Kind aan de Appelhaven en Magazijn 'De Lelie' aan de Turfhaven en een brancard kon men onder meer verkrijgen bij de wachtkamer van de WACO.

De eerste oorlogsnacht is, volgens de plaatselijke krant, in Hoorn rustig verlopen. Er was weliswaar een ongewone drukte op straat, maar van enige opwindning was geen sprake. De Hoornse bevolking besprak het oorlogsgebeuren en verduisterde winkels en woonhuizen.

De politie had haar handen vol aan de handhaving van de verduisteringsvoorschriften en aan de opvang van geëvacueerden.

Tegelijkertijd arriveerde in de stad de heer W.J. Gorter, die op 3 mei 1940 benoemd was tot commissaris van gemeentepolitie in Hoorn.

Het bombardement van Rotterdam en de daarop volgende capitulatie van het Nederlandse leger betekenden het begin van de vijf bezettingsjaren.

In de roerige meidagen van 1940 kreeg de stad Hoorn behalve evacuees uit oorlogsgebieden, ook ongeveer 1000 personen, die door het Militair Gezag van Nederland geïnterneerd dienden te worden. Politieke kopstukken van de N.S.B. en van de C.P.N. werden naar de Krententuin, de voormalige en in die dagen leegstaande Rijkswerkinrichting te Hoorn, overgebracht. Ook buitenlanders, onder wie Duitsers die het nazi-regime al voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog waren ontvlucht, werden op last van hogere hand daar geïnterneerd.

De Krententuin raakte in een mum van tijd overvol, de situatie was

*In de krant becommentarieerde men
via de stukjes Van den Torenwachter
de actuele ontwikkelingen.*

Gij zult, mijne vrienden, kunnen begrijpen, dat mij vandaag de lust is vergaan U iets sprankelends voor te leggen. Ik heb U meermalen onderhouden over de kleine, zeer kleine dingen welke voor mijn kijker kwamen. Die kleine zaken zijn vervlogen; iets grootsch is daarvoor in de plaats gekomen. En juist over dat groote kan ik U niet schrijven. De zon staat hoog aan den hemel en in dien schoonen, onbewolkten hemel van heden fladderen niet alleen de levende vogels, maar ook andere stalen gevaarten, die op vleugelen den dood en het verderf meevoeren en ronddaalen. De wereld is dwaas, meende ik vaak te moeten zeggen; hoe dwaas, zien wij pas nu. Niemand van ons heeft met groote zekerheid ooit aan den oorlog kunnen gelooven. Nu verduistert de zon om ons; de dood loert naar alle zijden. Menschen botsen tegen elkaar op; inzichten voeren niet elkaar strijd.

Als nu de zaken zoo staan, dan zult U — mijne vrienden — begrijpen, dat mij de lust „te torenen” vergaat en ik neem — ik hoop voor korten tijd slechts — vandaag afscheid van U.

D. BAKKER

NIEUWSTRAAT 17 - HOORN

**BOEKHANDEL
- DRUKKERIJ**

VERDUISTERINGSPAPIER

op rollen van 10 meter, 120, 100, 75 en 50 cm. breed.
VERDUISTERINGSKAPJES.

De nieuwe roman van Anne de Vries:
BARTJE ZOEKT HET GELUK
is verschenen!! Bartje is vrij en zelfstandig geworden. Hij kan zijn geluk gaan zoeken waar het maar wenkt. Geb. f 2.90.

*In verband met de verduistering
diende de bevolking van Hoorn de
ruiten 's nachts af te plakken. De
plaatselijke winkeliers adverteerden
en speelden hierop in.*

*In de oorlog werd het politiebureau
aan het Rode Steen omgebouwd tot
een ware vesting.*

De politie in oorlogstijd

Op 11 mei 1940 meldde de Nieuwe Hoornsche Courant, dat de nieuwe commissaris Gorter zijn intrek in de stad had genomen.

Stadsnieuws,

Onze nieuwe politie-commissaris.

Gisteren werd officieel medegedeeld, dat bij Kon. Besluit van 3 Mei tot commissaris van politie alhier is benoemd de heer W. J. Gorter, thans inspecteur van politie te Leeuwarden.

Na een tamelijk langdurige vacature is dus thans weer in de plaats, welke open kwam door het plotseling overlijden van commissaris Dokter, voorzien.

Zijn opvolger, de heer Gorter, werd in 1909 te Amsterdam geboren, doch op jeugdigen leeftijd reeds werd deze woonplaats door hem verwisseld met Groningen, waar de heer Gorter zijn opleiding heeft genoten en o.m. de 5-jarige H.B.S. doorliep. Daarna is hij boekhouden gaan studeren en was zelfs eenigen tijd accountant, doch het politiewezen trok hem blijkbaar meer aan, want in April 1936 kreeg hij een aanstelling als volontair bij de politie te Groningen en reeds in October van datzelfde jaar volgde zijn benoeming tot inspecteur te Leeuwarden.

De nieuwe commissaris, wiens foto wij hierbij afdrukken, is gehuwd en van Doopsgezinden huize; hij is bij geenerlei politieke richting aangesloten.

De heer Gorter kon ons gisteren nog niet mededeelen, wanneer hij hier in functie zal treden. Wat hij wél kon mededeelen was, dat te Leeu-

Het korps van Hoorn telde in die dagen 15 agenten en één commissaris, die op een bijzonder ongelukkig moment begon. Gorter was de opvolger van commissaris Docter, die in december 1939 onverwachts was overleden. Gorter was afkomstig uit het noorden des lands. Na een opleiding tot accountant bleek zijn werk bij de vrijwillige politie van Groningen hem meer te liggen dan de boekhouderij. In oktober 1926 werd hij, 23 jaar jong, inspecteur van politie te Leeuwarden. In de Nieuwe Hoornsche Courant van 7 mei 1940 werd voor die tijd nog belangrijke informatie over Gorter gegeven: Hij was doopsgezind, gehuwd en niet aangesloten bij een politieke beweging.

Men pakte na de eerste oorlogsdagen de draad weer op maar het werk zou allengs moeilijker worden. Onzekerheid over hoe de Duitse bezetter zich ten opzichte van de Nederlandse bevolking zou gedragen bepaalde het optreden van de autoriteiten. Burgemeester Leemhorst riep een ieder op zich niet tegen de bezetters te keren en zover mogelijk weer aan het werk te gaan.

Het leven in Hoorn ging 'gewoon' verder. De café's mochten 's avonds weer open blijven. De leden van de gemeentepolitie mochten hun wapens blijven dragen. De plaatselijke boekhandel plaatste weer advertenties in de krant, zij het, dat nu verduisteringspapier werd aangeprezen, want Hoorn bleef in verband met de oorlogssituatie na zonsondergang in het donker zitten. In de rubriek 'Van den Torenwachter', de dagelijks verschijnende rubriek in de krant over het wel en wee in Hoorn, las men al snel niet meer over de oorlog maar over de parkeerproblemen aan het Nieuwland, waartegen niet hard genoeg kon worden opgetreden.

Maar hoe gewoon was het 'gewone leven' na de meidagen voor de Hoornse dienders en bevolking?

Al zeer snel na de capitulatie werden de politiekorpsen in Nederland uitgebreid met 5.000 (overbodige) militairen. Amsterdam en Den Haag kregen elk 300 nieuwe agenten. Ook de Hoornse politie kreeg enige gedemobiliseerden in dienst: drie mannen die, na een korte cursus, in de zomer van 1940 aan de slag konden. Een goede werkplek voor de drie nieuwkomers was, volgens een buitenstaander, de onbewaakte spoorwegovergang aan de Hulk, want in het plaatsje Hoorn gebeurde te weinig voor een politiemacht van 19 man.

Dat de Duitsers nu de dienst uitmaakten bleek ook uit het verscherpte toezicht dat door de Nederlandse politie gehouden diende te worden op de vreemdelingen, die Hitler-Duitsland in de jaren hiervoor waren ontvlucht. Het werk van de politieagent was tussen de jaren 1940 en 1945 niet zo gewoon meer.

BEZOEKT Bergsma's automaat
 op het BREED. Tel. 396.
WARM- EN KOUD BUFFET.

Stadsnieuws.

EERSTE HULP BIJ ONGELUKKEN.

De Hoornsche vereeniging Eerste Hulp bij Ongelukken vestigt er nogmaals de aandacht op, dat alle helpers der vereeniging herkenbaar zijn aan het rood-wit-blauw insigne en eventueel aan den armband. Op de navolgende plaatsen zijn verbandkoffers geplaatst:

Bureau van Politie;

Weidema, Grootte Noord.

Magazijn „De Lelie“, Turfhaven;

v. d. Heijden, Veenenlaan.

Kapsalon Kind, Appelhaven.

Voorts reservemateriaal bij Bijhouwer, Drieboomlaan 187.

Brancards: Wachtkamer W.A.C.O. en café „De Witte Engel“.

COMMISSARIS VAN POLITIE GEARRIVEERD.

Wij vernemen, dat de nieuwe commissaris van politie, de heer Gorter, zich met zijn gezin te Hoorn heeft gevestigd.

DE STAD IN 'T DUISTER.

Met groote kalmte heeft de bevolking van Hoorn zich bij den oorlogstoestand aangepast. Wel viel er gisteren op straat een ongewone drukte te constateeren en werd hier en daar door groepjes het oorlogsgebeuren besproken, doch van eenige opwinding was nauwelijks sprake. Na den middag werden in talloze winkelzaken en woonhuizen de ruiten met strooken beplakt uit voorzorg voor eventuele bomaanvallen. Ook zag men velen loopen met verduisteringspapier en voor zoover wil konden nagaan is de verduistering in alle opzichten geslaagd. Eerst nu kon men merken, dat de menschen de zaak ernstig gingen opvatten; langs de straat was het betrekkelijk stil en er werd een scherpe controle uitgeoefend, waardoor — mocht er al eens een lichtglimp worden waargenomen — direct werd opge-

... van a
 ... straat
 53 naar Hoo
 Boogaart, v
 dijk 22. —
 Koepoortsw
 Sijte Broer
 58 naar Zwa
 van Drieboo
 Douwe Sj. P
 gen, Hms. V
 van a.b. „Be
 Teunis Nood
 Troelstraplei
 terom 15 na
 riette de Gro
 Kerkbuurt 3
 kade 27 naar

In de stad
 van Duinstee
 ker, wed. Ov
 102 naar Mer
 Breed 30 na
 van Vijzelstr
 Wasmoeth en
 2 rood. — Ma
 Keeriv 171. —
 187 naar Jan
 Kuil 18 naar
 zin, van Acht
 Eelke Overmu
 108. — Anna
 1 naar Nieu
 van Geldeloo
 nardus A. J.
 naar Koepoo
 mers en gezin
 bert J. E. Voi
 straat 50. —
 naar Coenstr
 63 naar Pieter
 naar, van Pe
 de Vries van
 de Best, van
 Jan Nooder.
 — Sjoerd Pri
 112.

Tand
 Het
 Zoekt een
 een

TELEFOON

ZONDAG.

Op den eer
 nachtdienst z
 Van der Meul
 den Pinkster
 theek van dr

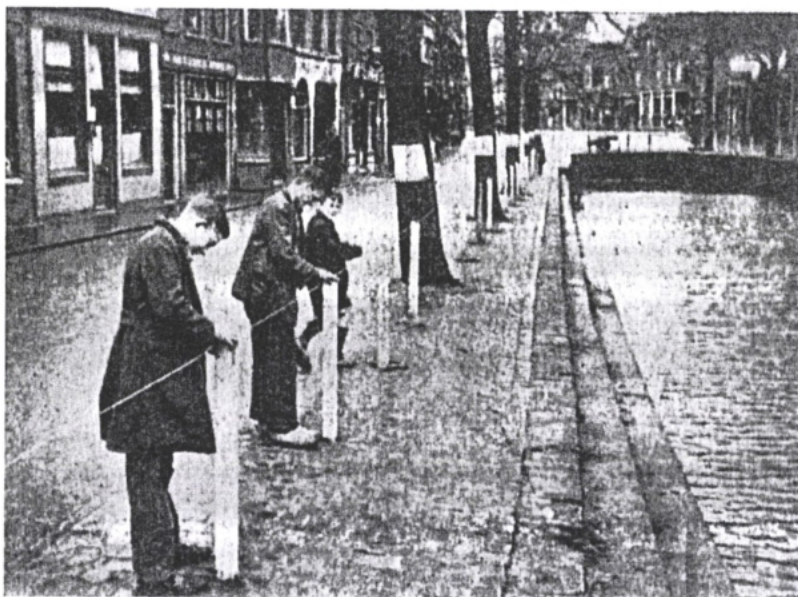
De gemeentepolitie liet de bevolking regelmatig weten, waar men bij eventuele ongevallen een EHBO-koffer kon vinden.

Politiewerk en dagelijks leven in de oorlogsjaren

Terwijl het dagelijkse leven zo goed en zo kwaad als het ging zich aanpaste aan de nieuwe verhoudingen, vroeg de doorsnee politieambtenaar zich af hoe hij zich diende op te stellen tegenover de Duitsers en de met hen collaborerende N.S.B.-ers, die nu op een aantal plaatsen een strategische positie innamen. Dat men besloot de kat uit de boom te kijken was voor menigeen een aanvaardbare oplossing. Het op zijn post blijven zitten en daarmee de burgerij voor een chaos behoeden, was een belangrijke overweging voor de Nederlandse politieagenten. De diender probeerde op zijn wijze met de oorlogssituatie om te gaan.

Snel na de Nederlandse capitulatie werden door Rauter, de hoogste Duitse politieambtenaar in Nederland, nieuwe richtlijnen uitgegeven. De bevelen die de Nederlandse politieambtenaren van de Duitse autoriteiten ontvingen, dienden strikt opgevolgd te worden. Zo moest één keer per week een strenge controle op persoonsbewijzen worden gehouden. Het nieuwe gezag erkende wel dat, als deze controle op straat gedaan werd, het niet zo gemakkelijk was om na te gaan of de vingerafdruk van de persoon in het legitimatiebewijs wel overeen kwam met die van de persoon die door de controlerende agent was staande gehouden. Voor de speciale opdrachten voerden Rauter en consorten de Vrijwillige Hulppolitie in. Dit korps bestond vooral uit N.S.B.-ers. Zij werden ingezet voor het afvoeren van de Joodse bevolking. Omdat Hoorn 's nachts verduisterd moest zijn, had de politie, zoals gezegd, een nieuwe taak: het controleren van de nieuwe voorschriften. Het werd een intensieve taak, want de Hoornse bevolking nam het niet zo nauw met het afplakken van de ramen. De agenten moesten op sommige avonden wel twintig waarschuwingen uitdelen. Toen de pas aangestelde en dus nog bij de bevolking onbekende commissaris Gorter in burger eens toekeek op de verduisteringspogingen van een winkelier op het Grote Noord, bleek hem al snel dat de bevolking de maatregelen niet zo serieus nam. Na een vraag van Gorter aan de winkelier over zijn accuratesse antwoordde die dat een betere verduistering niet noodzakelijk was omdat de Hoornse politie toch niet zo nauwlettend toezicht hield. Na deze korte konfrontatie tussen dit tweetal werden diegenen, die de voorschriften overtraden, al snel geverbaliseerd. Als de politie 's avonds op haar ronde licht waarnam en poolshoogte wilde nemen, knipte het licht bij het aanbellen eigenlijk al automatisch uit: men verwachtte al dat het politie zou zijn. Een andere winkelier, die nota bene zelf verduisteringspapier verkocht, had op zijn winkelruit papier van een inferieure kwaliteit geplakt. Aangesproken op de matige reclame die hij voor zijn verkoopwaar maakte, stapte hij de winkel uit, bekeek het één en ander en antwoordde dat het nogal meeviel. Ja logisch: zijn zoon had bij binnenkomst van de agenten het licht uitgedaan.

De verduisterde stad leverde voor sommige inwoners nieuwe problemen op, nl. de autobezitters. Misschien een klein aantal in vergelijking met 1994, maar ook toen reeds de oorzaak van heel wat politiewerk. Inwoners van de stad die hun auto 's nachts op het Nieuwland wilden parkeren, schatten regelmatig de afmetingen van hun auto en die van hun beoogde parkeerplek verkeerd in. Het gevolg was vaak

Voor de veiligheid. — Langs het Nieuwland te Hoorn heeft men paaltjes geslagen waarlangs breedte is getrokken, waardoor het praktisch onmogelijk is geworden, dat men 's avonds op onverwachte wijze met het grachtwater kennis maakt. (Foto: Pax Holland)

Het verduisteren van de stad leidde nog al eens tot ongelukken met het parkeren van auto's. Vandaar, dat men maart 1941 op het Nieuwland paaltjes neerzette.

DE BALANS VAN DEN LAPPENDAG.

Nu de lappendag voorbij is en aan de stadsreininging de eer te beurt valt de straten te zuiveren van „de schillen en de doozen“, welke daarop zijn achtergelaten, kan er balans worden opgemaakt — en dan gelooven wij, dat Hoorn tevreden kan zijn. Niet alleen Hoorn, maar ook de marktkooplieden uit de hoofdstad, die naar hier waren gekomen om een boterham te verdienen. Zij waren ditmaal lang niet zoo groot in aantal als dat vorige jaren wel het geval was en waar het spreekwoord van de vele varkens en de dunne spoeling — hier heel niet oneerbiedig bedoeld — nog altijd opgaat, profiteerden zij des te meer van het drukke bezoek.

Want druk was het, dat zal ieder moeten toegeven. Op het Groote Noord krioelde het den geheelen dag van de menschen en op de spitsuren was er vrijwel geen doorkomen aan.

Hoewel het weer niet zoo heel gunstig was, bleef het toch dragelijk en vooral na den middag stroomden de bezoeksters en bezoekers, die per trein, per bus of per fiets waren gekomen, van alle kanten de stad binnen en ook in tal van winkelstraten, al was hier dan ook geen markt, kon van een levendige drukte worden gesproken, welke eerst tegen den avond begon te luwen. Maar toen vertoonden verschillende stalletjes en ook enkele etalages reeds beduidende gapingen, welke er op wezen, dat er behoorlijk zaken waren gedaan. De laatkomers, die 's avonds nog even de markt op wilden, vischten ditmaal achter het net, want met het oog op de verduistering en de moeilijke reisgelegenheid werd er reeds vroeg afgebroken. De gezellige drukte, welke 's middags in de stad had geheerscht, temperde allengs, autobussen werden bestormd door pakjes torsende vrouwen, de wielrijderskaravaan verspreidde zich weer in alle richtingen en toen de duisternis viel, was de rust vrijwel weergekeerd. Alleen in enkele café's bleef de drukte nog voortduren en heerschte een vroolijke stemming, als gold het 't afscheid van de kermis...

Hoort — en over het algemeen ook de zakenmensen — kan over de balans van den lappendag tevreden zijn, al hoopt een ieder ook, dat we volgend jaar weer kunnen markten zonder stam- en zonder textielkaart en dat dan de kermis ook weer in eere zal zijr hersteld.

Op maandag 19 augustus 1940 ging de Lappendag gewoon door, ondanks het annuleren van de kermis. Ook in de eerste oorlogsjaren waren velen op pad om hun slag te slaan.

Stadsnieuws.

Wielrijders, opgelet!

Sedert de maand Juni van dit jaar wordt door de politie te Hoorn een verscherpt toezicht gehouden op de naleving van de verkeersvoorschriften. Aanvankelijk werden de overtreders gewaarschuwd en werd hun aangetoond, hoe zij een gevaar waren zoowel voor hun elgen als eens anders veiligheid. De gevolgen van dit herhaald waarschuwend-optreden waren echter, zelfs na een maand, nog zeer onbevredigend, zoodat de politie-ambtenaren opdracht ontvingen tot verbaliseeren over te gaan. In daarvoor, naar het oordeel van den ambtenaar, in aanmerking komende gevallen, werd nog gewaarschuwd. Ook dit meer verscherpte optreden heeft niet het gewenschte resultaat gehad.

In het belang van de openbare orde en veiligheid en dus in het belang van het wielrijdend publiek zelf hebben de agenten van politie thans de opdracht ontvangen op het rijwielverkeer een uiterst streng toezicht te houden. Onverbidde wordt thans verbaliseerend opgetreden tegen hen, die zich niet houden aan de verkeersregels en o.m. niet zoover mogelijk aan de rechterzijde van den weg rijden; met meer dan twee wielrijders naast elkaar rijden; geen zichtbaar teeken geven bij het veranderen van richting; rijden zonder voor- of achterlicht of deze lichten niet volgens voorschrift verduisterd hebben, enz.

Ook het normale politiewerk ging door. Op 28 oktober werden fietsers gewaarschuwd voor strengere controle door de politie.

een gezonken auto en een nat pak. De gemeente Hoorn liet daarop paaltjes plaatsen, zodat het onmogelijk werd om in de gracht te parkeren.

Nu Nederland bezet was, vroeg men zich af of plaatselijke festiviteiten, zoals de kermis en aansluitend Lappendag, nog wel doorgang konden vinden. B. en W. bepaalden in 1940, dat de kermis geen doorgang kon vinden, maar dat Lappendag gehandhaafd bleef. De eerste Lappendag in de oorlog verschilde eigenlijk niet zo veel van die in vreedstijd. Weliswaar was er voorafgaand geen kermis geweest en was alleen het Grote Noord volgebouwd met standjes en kraampjes maar druk was het als vanouds. Vanuit alle richtingen kwam men op Hoorn af om de koopjes binnen te halen. Textiel was op de bon. En goed verkocht werden in 1940 de verduisteringsplaatjes en handige étui's voor bonnenboekjes. 's Avonds heerste er in de café's een goede stemming, als gold het 't afscheid van de kermis. Maar meer en meer groeide het besef, dat de oorlogssituatie langere tijd zou voortduren. Het incasseringsvermogen van de Hoornse bevolking werd zwaar op de proef gesteld. Steeds meer produkten waren alleen nog maar op de bon verkrijgbaar. Koffie, thee en sigaretten waren helemaal niet meer te koop. Op de Veemarkt was een centrale keuken ingericht, waar de bevolking van Hoorn nog iets te eten kon krijgen. Gedurende de Hongerwinter had lang niet iedereen genoeg om van te leven: voedsel en brandstof werden zeer gewilde artikelen. Temeer daar sommigen meer mensen moesten onderhouden dan men officieel mocht weten. De kranten van die tijd waren dan ook regelmatig gewijd aan diefstallen van schapen, bomen, deuren, autobanden, etc. En niet te vergeten: 'het gele goud': meel. Voor de politie kwam er nog een probleem bij: moest men fanatiek achter de dieven aan of moest men alles maar op zijn beloop laten? Af en toe werd er wel een dief gearresteerd, maar de indruk bestaat dat de Hoornse politie aan deze zaken niet de meeste tijd besteedde. Een aantal van deze diefstallen is waarschijnlijk alleen maar gepleegd om de nood van stadsgenoten te lenigen. Ook zij die tijdens spertijd (d.w.z. na acht uur 's avonds) op straat verbleven, liepen het risico opgebracht te worden. De maatregelen van de Duitsers en N.S.B.-ers werden steeds strenger. Het uitvoeren hiervan werd meer en meer een zaak voor het geweten. Van de hogere ambtenaren werd een loyaliteit verwacht, die menig-een niet kon opbrengen. Ontslag of onderduiken waren de enige twee oplossingen om aan de druk te ontkomen. In 1942 vertrok commissaris Gorter bij de Hoornse politie; burgemeester Leemhorst verdween ook. Voor hen, de hoogste gezagdragers voor het handhaven van de openbare orde, kwamen collaborateurs in de plaats. Voor de agent een verslechtering van zijn werksituatie.

Bijzonder zwaar werd het leven in de Hongerwinter. Behalve het houden van toezicht konden politieagenten in de moeilijke tijd hun stadsgenoten helpen door het waarschuwen voor nieuwe maatregelen en het oogluikend toelaten van illegale activiteiten. Tegelijkertijd kwamen inwoners van Amsterdam, waar de noden van de bevolking nog veel groter waren, naar Westfriesland om daar iets van voedsel te zoeken. In de grote steden lag de prijs van aardappelen rond de

Van den Torenwachter

Er is in Nederland momenteel een politie-zaak; natuurlijk, er zijn wel meer politiezaken, maar dat zijn dan allemaal nog geen zaken over de politie. En daarover wilde ik het vandaag met u hebben. U hebt allemaal gelezen, dat onze militairen „onder dak” moeten; hun bestaan bestaat niet meer en zij zullen geuniformd blijven voortleven, zij zullen de maatschappij blijven dienen als „smeris” of „klabak” of als „diender”, al deze leelijke woorden natuurlijk uit den volksmond opgeraapt. Zoo krijgt Den Haag er 'n 300 bij, Amsterdam dito dito, Haarlem 30 en zelfs, lees ik, Purmerend 3. Wat zullen we nu in Hoorn doen? vraag ik me af. Wij hebben altijd een nette bevolking gehad; er gebeurde niet zoo heel veel en over de politiedebatten kon mijnheer Bisschop zaliger zich nogal eens kwaad maken wanneer men de vijftien agenten plus den commissaris wilde decimeeren. Zou het nu in 's werelds nieuwe lijn liggen, dat we er meer krijgen of minder? Het is niet onwaarschijnlijk, maar ik spreek dan toch mijn bevreesding er over uit, dat de Nederlandsche Spoorwegen er niet een paar honderd opslokken. Dan zou het euvel van de onbewaakte overwegen eens opgeheven worden. Dat staat alle dagen wel niet zoo vet meer in de kranten als in den vroegeren tijd, maar toch zou er heel wat ergernis weggenomen worden als 'n tikje veiligheid — waarvoor de politie toch ook optreedt — meer zou komen bij den onbewaakten overweg. En wat mij betreft, dan zet men de twee agenten, die misschien voor ons in petto zijn, maar als overwegwachters aan de Hulk.... Men zou er een goed werk mee doen.

Naar aanleiding van het bericht, dat de bezetters de Nederlandse politiemacht wilden versterken, reageerde de Nieuwe Hoornsche Courant via de rubriek Van den Torenwachter hierop. Extra agenten vond men o.k., maar dan wel voor de onbewaakte spoorwegovergang aan de Hulk!

Op 13 augustus 1943 trad een elftal politieagenten aan voor een voetbalwedstrijd. Tegen wie en met welk resultaat is niet meer bekend.

RIJKSPOLITIE MAG DE REVOLVER DRAGEN.

Normale machtsuitoefening.

's-GRAVENHAGE, 18 Mei.

Als bewijs, hozeer de Duitse autoriteiten er naar streven de overheidsorganisaties weer op normale wijze te laten functioneeren, geldt de volgende mededeeling van die zijde:

Naar aanleiding van met het Duitse Opperbevel gemaakte overeenkomst wordt bepaald, dat voor de Rijkspolitie, dus de Mareschaussee en Rijksveldwacht toegestaan is, dat zij voor bewakingsdoeleinden en het handhaven van orde en rust ook verder mogen worden bewapend met revolver.

Voor gemeentelijke politie gelden dienovereenkomstige bepalingen.

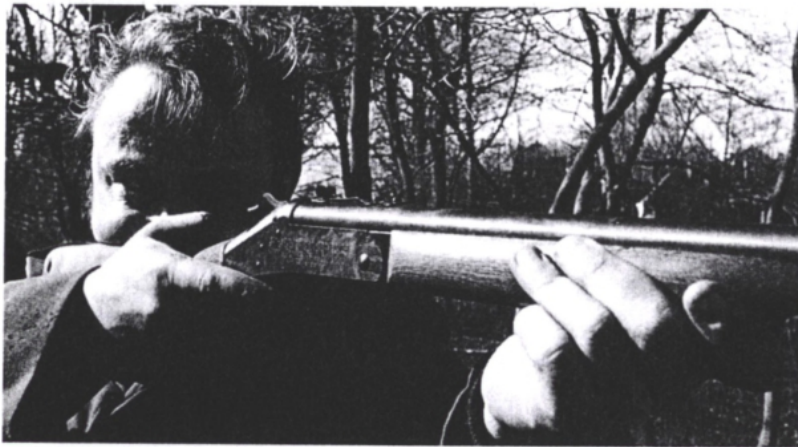
Al snel na de capitulatie lieten de Duitsers weten, dat de korpsen van gemeente- en rijkspolitie hun revolver mochten blijven dragen.

fl. 60,00 per kilo. Op het platteland rond Hoorn was de prijs slechts fl. 0,60. Ter vergelijking: voor de oorlog betaalde men slechts fl. 0,10 voor een kilo. In de Muntstraat was een noodziekenhuis ingericht speciaal voor de passanten, die op hongertocht uit Amsterdam, uitgeput Hoorn bereikten.

Vanaf de eerste oorlogsdag zijn mensen in opstand gekomen tegen de Duitsers en de collaborateurs. Het te Hoorn verschijnende blad De Vrije Westfries werd op 22 juni 1940 als eerste Nederlandse krant door de nieuwe regering verboden. Als reactie op de Duitse persmaatregelen onstond in Nederland de illegale pers: Vrij Nederland, Trouw, Het Parool en De Waarheid zagen in de oorlog het levenslicht. Ook in Westfriesland en in Hoorn verschenen vele illegale bladen. De oplage was niet groot en het verspreidingsgebied klein, zoals de Glimworm, dat in Zwaag werd vervaardigd en de Gazette uit Hoorn. Een boekhandelaar aan de Gedempte Turfhaven te Hoorn distribueerde het verzetsblad Je Maintiendrai voor de regio. Hij werd door de Duitse Sicherheitsdienst opgepakt en via Alkmaar, Amsterdam en Vught naar Rotterdam overgebracht in afwachting van zijn proces voor zijn werk in de illegaliteit. Dat dat nooit gebeurd is heeft hij te danken aan een voormalige politieagent uit Driebergen, die met zijn verzetsgroep de Hoornse boekhandelaar op 6 juni 1944 bevrijdde, nadat hij elf maanden had vastgezeten.

In Hoorn was ook een KP (knokploeg) actief. Een groepje mannen, dat het geweld niet schuwde om haar doel te bereiken. Op 31 mei 1944 vond er in Blokker een vuurgevecht plaats tussen de KP-Hoorn en de Landwacht. Twee leden van deze collaborerende groep overleefden het niet. Het verzet, zoals hierboven beschreven, was ondubbelzinnig gericht tegen de Duitse bezetters en hun Nederlandse kameraden. Maar er was ook een vorm van verzet, die men tegenwoordig als ludiek zou beschouwen. Bijvoorbeeld het dragen van een anjer in het knoopsgat op de verjaardag van Prins Bernhard of het hoofd bedekken met een oranje muts. Dat laatste geval speelde zich af in Hoorn, waar een vrouw op 31 augustus 1941 (de verjaardag van Koningin Wilhelmina) op de Westerdijk getooid met oranje muts liep. Dit viel op en een omstander liep naar de dichtstbijzijnde politieagent, die eigenlijk niet wilde optreden. Na aandringen van de bewuste ooggetuige verbaliseerde hij de vrouw. De rechter veroordeelde haar tot een boete van fl. 3,00, die zij betaalde. De aangever diende na de oorlog voor de rechtbank nogmaals zijn verhaal te doen. Tegenover de rechter kon hij uiteindelijk niets anders zeggen, dan dat hij het niet zo had bedoeld. Of de man nog veroordeeld is, kon echter niet achterhaald worden.

Ook onschuldige prentbriefkaarten waren in oorlogstijd verdacht. Een vooroorlogse afbeelding met twee Scheveningse vissersvrouwen, die turend over de zee tegen elkaar zeiden: "Daar komen ze!" kreeg door de oorlog een tweede betekenis: ("daar komen de bevrijders") Een Hoornse agent, die de kaart opspoorde, nam hem in beslag en stuurde hem naar Den Haag. Daar werd beoordeeld of de kaart nog wel door de beugel kon. In dit geval oordeelde men gunstig: het prentje met de wachtende vissersvrouwen kon verkocht worden.

Safari in Hoorn! Een hertenbok moest vanuit het hertenkamp aan het ABC worden overgebracht naar de dierenweide van verzorgingsstehuis Lindedael. Toen het beest de groep politiemensen en verzorgers, waarvan één met een verdovingsgeweer, zag naderen koos het 't bazenpad en sprong over het hek. Na een ruim een half uur durende achtervolging wist men de bok toch te verdoven en af te voeren.

De bevrijding

De bevrijding werd op grootse wijze in Hoorn gevierd. Vijf lange, angstige jaren waren voorbij. Een groot deel van de bevolking haalde opgelucht adem, terwijl een ander deel moest vrezen voor zijn hachje. Burgemeester Leemhorst kwam weer op zijn vertrouwde plek terecht en agent A.F. Feenstra werd tot waarnemend korpschef benoemd. Oud-commissaris Gorter werd benoemd tot hoofd van de opsporingsdienst in het district Hoorn. Zijn taak behelsde het achterhalen van de collaborateurs. Feenstra diende op zoek te gaan naar antiek en kunstschaten, die tijdens de oorlog van de rechtmatige eigenaren waren gestolen.

In Nederlands-Indië brak een opstand uit en Europa werd in twee kampen gedeeld, waartussen het IJzeren Gordijn werd neergelaten. De na-oorlogse tijd werd gekenmerkt door een gestage groei van de welvaart, waarvan ook Hoorn profiteerde.

Mei 1945 vierde men feest. In de stad werden op verschillende plaatsen bogen ter ere van het koninklijk huis aangebracht, zoals hier op het Nieuwland.

HOOFDSTUK VI

DE WEDEROPBOUW

Na de festiviteiten rond de bevrijding pakte men de draad weer op. De (meeste) Duitse maatregelen werden ongeldig verklaard, de stad hoefde niet meer verduisterd te worden en wie zich 's avonds na acht uur op straat begaf, liep niet meer het risico opgepakt te worden.

Op 12 juni 1945 ging bioscoop Victoria aan het Grote Noord weer open. Volgens de krant was de eerste film die de inwoners van Hoorn te zien kregen, een rolprent met Donald Duck in de hoofdrol. Veel produkten bleven nog op de bon, maar de voorraden groeiden. Nederland leek rijp voor een nieuwe politieke koers, waarmee de vooroorlogse periode definitief leek te zijn afgesloten. Groot was de teleurstelling toen de bevolking bij de verkiezingen van 1946 eigenlijk alles bij het oude liet. Vele politieke kopstukken van voor de Tweede Wereldoorlog kwamen terug en voor velen veranderde er (te) weinig.

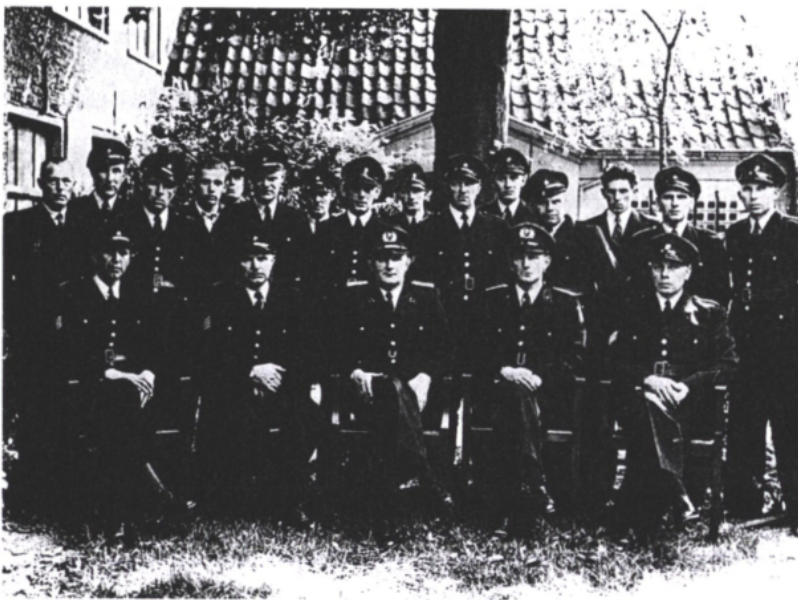
Het leven aan het eind van de jaren veertig en in de jaren vijftig verschilde op zich niet zoveel van de jaren dertig. De grote werkloosheid van voor de oorlog was weliswaar verdwenen en de sociale verzorgingsstaat werd opgebouwd. Toch waren de maatschappelijke verhoudingen nagenoeg gelijk gebleven. De verzuiling bleef tot het eind van de jaren zestig een groot deel van het leven bepalen.

In Hoorn veranderde in die jaren weinig. De katholieken gingen voor het onderwijs naar het Werenfridus en voetbalden bij Always Forward.

Het bevolkingsaantal was in 30 jaar met ruim 3.000 gestegen tot 14.787 zielen in 1950. De stad voelde zich nog altijd de hoofdstad van Westfriesland, een titel uit het rijke verleden. Het belang van Hoorn als agrarisch centrum, een 19e eeuwse functie van de stad, nam geleidelijk af ten gevolge van de industrialisatie en de mechanisatie van die landbouw. Maar Hoorn kreeg als stad nieuwe taken: de streekverzorgende taak kwam voorop te staan. Nieuwe winkels vestigden zich in Hoorn. Door de verbeterde infrastructuur was de stad ook voor niet-inwoners goed bereikbaar. Tevens werden er enige overheidsinstellingen in de stad ondergebracht. Ruim 64% van de mannelijke beroepsbevolking werkte in 1957 in een streekverzorgende functie. Industrie was er voor de oorlog nauwelijks en nam na de Tweede Wereldoorlog geleidelijk nog verder af. In de landbouw en visserij werkten ruim 330 mannen. Hoorn was een typisch Hollandse provinciestad: goed bereikbaar en met een goed voorzieningspakket, maar voor het overgrote deel van de Nederlanders bleef Hoorn de geboortestad van J.P. Coen en een voorbeeld van de 17e eeuwse welvaart. Langzaam breidde de stad zich uit: woningen werden o.a. in Hoorn Noord gebouwd, scholen werden uitgebreid of in de stad gevestigd en het Julianapark werd aangelegd. Veel verwachtte men aan het eind van de jaren vijftig van de inpoldering van de Markerwaard: een stuk IJsselmeer van 60.000 ha., zoals de plannen er toen uitzagen. Zou Hoorn dezelfde ervaring beleven als destijds Kampen, na de inpoldering van de Noordoostpolder? Of zou het de stad net zo vergaan als Schagen of Medemblik, steden die nauwelijks profiteerden van het droogleggen van de Wieringermeer? Men verwachtte er heel wat van.

Gekleed in lange jas en met laarzen ging de politie in de jaren vijftig op onderzoek uit.

Eind jaren veertig poseerde het korps in de tuin van het politiebureau aan het Rode Steen.

De politie

Uniformjasje met embleem van een Hoornse agent uit de jaren vijftig.

In deze tijd groeide het korps gestaag. Mannen, die bij de Binnenlandse Strijdkrachten hadden gediend of die als vrijwilliger in Nederlands-Indië hadden gevochten, werden omgeschoold tot agent. Een schriftelijke cursus van Minerva leerde de aspirant-agent de fijne kneepjes van het vak. Examens deed men in Utrecht samen met honderden anderen en schietles werd aan de Westerdijk gegeven. In die jaren werden met name Friezen gevraagd het korps te versterken: korpschef Feenstra had een groot vertrouwen in zijn eigen provincie-genoten.

Ernstige misdrijven kwamen weinig voor. De agenten controleerden het verkeer en probeerden fietsendieven te pakken. De methode hiervoor was eenvoudig: men liet een fiets, natuurlijk niet op slot, achter en verdween in een naburig pand. Vanachter een raam of door een kier van de deur wachtte men totdat een 'nieuwe' eigenaar zich had aangemeld. Het 'heterdaadje' was snel gemaakt.

Elke zaterdagmorgen regelde men het verkeer op de hoek van het Grote- en Kleine Noord met het Breed in verband met de markt op de Gedempte Turfhaven. In augustus was het een drukke tijd: kermis en Lappendag trokken altijd wel kleine criminelen aan. Op die dag was het uitkijken naar zakkenrollers, die profiteerden van de drukte in de binnenstad. Tijdens de kermis kreeg het Hoornse korps versterking van de Rijkspolitie. Op de zondag van de kermis controleerde men of de standhouders het muziekverbod wel naleefden. Tot 19.00 uur mocht men in verband met de zondagsrust geen muziek maken. Aan het eind van Lappendag ('s maandags om 24.00 uur) dienden de agenten naar het Breed te komen. Daar stond de korpschef. Aan hem was de taak opgedragen om de kermis af te sluiten. Het was een regelmatig leven.

Maar er gebeurde toch altijd wel iets onverwachts. Zoals die keer in de jaren vijftig, dat de politie meehielp met de onvrijwillige verhuizing van de stadsaccordeonist en later gemeenteraadslid P. Oerlemans. Laatstgenoemde bleek meer vrienden bij de burgerij te hebben dan de dienstdoende agenten hadden vermoed. De kar met huisraad van Oerlemans werd onder leiding van de dienders de stad uitgereden, terwijl de burgers dat nu juist probeerden te voorkomen. Omdat er nog geen snelle communicatiemiddelen voorhanden waren, kwamen de agenten in het nauw. Vanachter de kar probeerden zij hun benarde positie in te schatten. De situatie was zeer bedreigend en een waarschuwingsschot werd gelost. Vervolgens kon Oerlemans met zijn spulletjes de stad worden uitgeloodsd.

Het aantal inwoners groeide, de welvaart steeg, dus kwamen er ook steeds meer auto's in de Hoornse binnenstad. Het Grote Noord, toen nog niet autovrij, bleek een geliefde parkeerplek van de autobezitter. Voor de verbaliserende agent betekende het heel wat werk. Maar toen de eerste autodiefstal in Hoorn na de oorlog plaatsvond, werd het gehele politionele apparaat ingeschakeld. De Afsluitdijk en de wegen naar Amsterdam en Haarlem werden afgezet. Het was een koud kunstje om de auto enige uren later weer aan de rechtmatige eigenaar te overhandigen.

In de jaren vijftig verhuisde het bureau naar de voormalige Kamer van de V.O.C., een verbetering ten opzichte van het bureau aan het Rode Steen, maar nog lang niet ideaal.

voormalige

*Hoorn, voormalige kamer der V.O.C.
(anno 1682 - restaur. 1959)
Thans bureau van Politie*

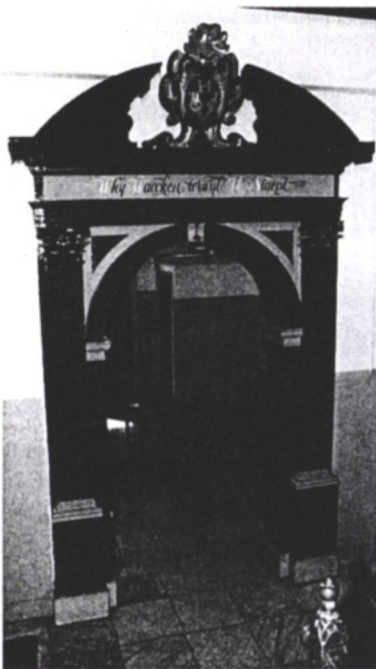
Huisvesting

Het bureau stond aan de Rode Steen 14, een particuliere woning die omgebouwd was voor huisvesting van de politie. Dat was een mislukking geworden: het pand bleek eigenlijk totaal ongeschikt om als bureau dienst te doen. Op de eerste verdieping woonde de korpschef. In het bureau was geen brandkast of inbraakvrije ruimte te vinden. Geheime stukken werden opgeborgen in het jaloezieënkastje van de korpschef.

De dienstfiets diende men tussen de kamer van de economische dienst en die van de inbeslaggenomen spullen te stallen.

Arrestanten die werden opgebracht en het publiek dat aangifte wilde doen, werden in dezelfde kamer door de wachtcommandant ontvangen. Het is misschien niet zo verwonderlijk dat het perosneel zijn eigen kantoor als het 'Vlooiënhol' betitelde, want regelmatig lieten arrestanten deze beestjes onder de hoede van de politie achter. Diegenen, die de nacht op het bureau moesten doorbrengen werden naar het tuinhuis gebracht, waar vier arrestantenverblijven waren ingericht. Het tuinhuisje stond geheel los van het pand aan de Rode Steen en grensde aan het Achterom. Daar kwamen de vrienden van de arrestanten naar toe om uitgebreid met elkaar te praten. De agenten zaten voor in het bureau en hoorden niets van deze gesprekken. Volgens een rapport van adjudant Bos uit 1952 was zowat alles fout aan deze cellen: er was geen deugdelijke beveiliging tegen ontsnappen, het dak lekte en de afmetingen en de voorzieningen waren in strijd met de voorschriften. Jaar in jaar uit kreeg het korps niettemin dispensatie voor het gebruik van het tuinhuis als arrestantenverblijf.

*Interieur politiebureau Muntstraat.
De lijfspreuk van de gemeentepolitie
staat op de lijst geschilderd.*

In 1957 was het dan eindelijk zover: het korps verhuisde en wel naar Muntstraat no. 4, weliswaar een tijdelijke oplossing, want al in 1952 had men nieuwbouwplannen. In het voormalige V.O.C.-gebouw moest de politie haar ruimte delen met een kleuterschool en het Hoornse Tekengenootschap Debutade. Dit pand was ook niet zo'n succes. Een ruimte deed dienst als wapenkamer, verhoor- en theorie-lokaal en als strafwerkkamer voor kinderen, die door de politie in hun nekvel waren gegrepen.

De kleuterschool zorgde voor enige oneigenlijke politiewerkzaamheden: de EHBO-koffer werd regelmatig te voorschijn gehaald om een kleuter te verzorgen, die in het pand door een ruit was gevallen.

Vanuit het politiebureau liepen de agenten hun vaste rondes door de Hoornse binnenstad. Weer of geen weer, men werd gecontroleerd. Elk heel uur diende de agent het bureau te verlaten en op het halve uur moest hij op een controlepunt zijn. Was hij te laat, dan moest hij verantwoording afleggen aan zijn chef. Vond deze zijn verklaring te mager, dan kon men nog een paar strafonden lopen.

Na de Tweede Wereldoorlog kreeg het korps gemeentepolitie de beschikking over een politieauto. Overigens moest men deze delen met de burgemeester.

Met zijn tweeën zie je altijd meer.

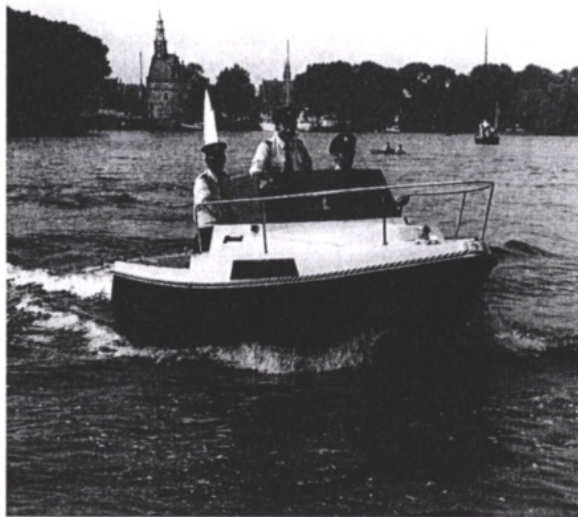
In een strenge winter heeft het korps ook nog een paar ski's als vervoermiddel.

Vervoer

In de loop der jaren heeft de politie zich op heel wat manieren voortbewogen. De agent op de fiets is natuurlijk een zeer bekend plaatje. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de politie haar eerste dienstwagen: een Opel Olympia. De auto werd overigens ook door de burgemeester van Hoorn gebruikt.

De fiets en de benenwagen waren in de naoorlogse jaren de belangrijkste vervoersmiddelen. De omvang van de gemeente en de aard van de criminaliteit vroegen in de jaren vijftig niet vaak om gemotoriseerde bijstand. De politieagent was toen nog 'oom agent'.

Hoorn is een druk bezochte watersportplaats. De boot is dan ook geen overbodige luxe voor het korps.

Toch is de auto het gemakkelijkste vervoer voor de agenten.

HOOFDSTUK VII

DE LAATSTE DECENNIA

Berichtje uit het NHD van 31 mei
1980.

Hoornse politie krijgt halve dag ,kraakverlof'

HOORN — Burgemeester F. Tjaberings heeft zijn erkentelijkheid aan de Hoornse politie betuigd in verband met het optreden tijdens de afgelopen rellen bij de gekraakte pastorie in Zwaag. Dankzij de inzet, lakt en zelfbeheersing van de leden van het korps is volgens de burgemeester een escalatie van geweld voorkomen.

Zoals bekend is bij de gekraakte pastorie in Zwaag tijdens de Pinksterkermis de situatie behoorlijk uit de hand gelopen. Vooral de eerste avond was de situatie uiterst explosief omdat er toen honderden mensen rond het gebouw aanwezig waren. Tientallen jongelui vierden hun agressie bot op de ruiten van het pand, die dan ook bijna allemaal sneuvelden.

In het persbericht over het politieoptreden stelt de burgemeester dat de afgelopen pinksterperiode zich heeft gekenmerkt door „een samenloop van incidenten”, welke de bijzondere aandacht van het politiekorps vereisten. Reden voor de burgemeester de betrokken politiemensen een extra halve dag verlof te geven.

Hoorn is de afgelopen 25 jaar ingrijpend veranderd. De drooglegging van de Markerwaard ging niet door, maar de stad is sinds 1957 qua inwoneraantal verviervoudigd. Sleutelwoorden hiervoor zijn groeikern en overloop. Amsterdammers trokken, gestimuleerd door de overheid, en masse het Noordzeekanaal over en vestigden zich in steden als Hoorn.

Het karakter van de stad werd anders. De oorspronkelijke inwoners zijn een minderheid geworden.

De landelijke omgeving is volgebouwd met woningen, nieuwe wijken zijn ontstaan. De dorpen Zwaag en Blokker zijn met één pennestreek bij de gemeente Hoorn gevoegd.

Ook de politie van nu is niet meer te vergelijken met het korps van de jaren vlak na de tweede wereldoorlog.

Ruim twintig jaar geleden behoorde het korp gemeentepolitie Hoorn tot één van de kleinste van Nederland. Een diender in de Coenstad kende bijna elke inwoner. Tijdens de nachtelijke uren hadden slechts twee agenten dienst: één man op straat en één man in de loge. Tot de komst van de werkster om 06.00 uur: dan konden beiden naar buiten.

De aanwijzing van Hoorn tot groeikern, begin jaren zeventig, heeft geleid tot een haast explosieve groei en een grondige structuurverandering van het korps.

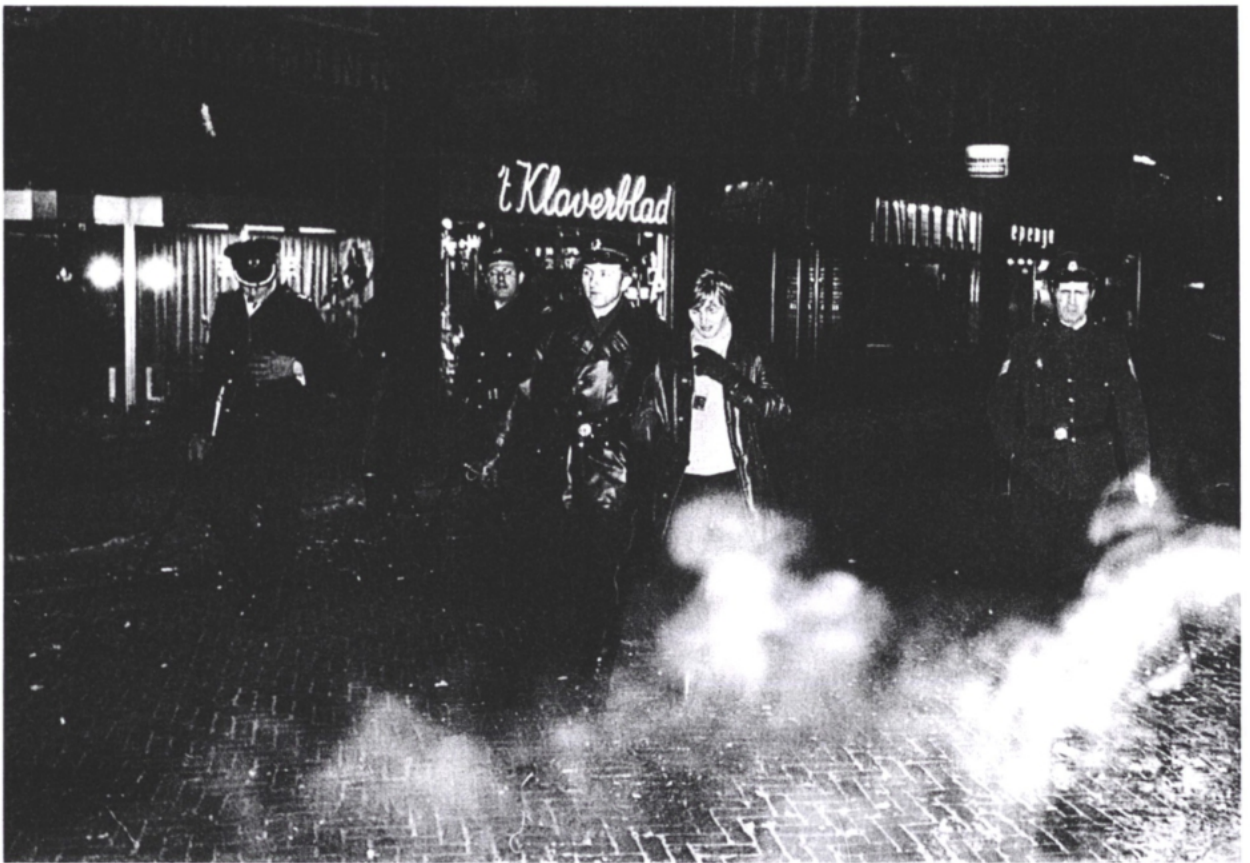
Die groei van het korps werd gevoed door twee bronnen: de Politie opleidingsschool Amsterdam en door kollega's, die al bij de politie werkzaam waren. Deze laatsten waren afkomstig uit alle windstreken van het land. Het Hoornse korps werd daardoor een smeltkroes van politievogels van allerlei pluimage. Deze voortdurende, snelle instroom van nieuwe, overwegend jonge mensen, werkte inspirerend en stimulerend zowel voor elkaar als voor de zittende kollega's. Zij transformeerden het korps, dat daarvoor onopvallend in de pas liep met de andere, in een politiegemeenschap, die sterk veranderingsgezind was en gretig de markt afgraasde naar innovatieve ideeën. Het is daarom niet verwonderlijk dat de inhoud van het rapport Politie in Verandering, dat in 1977 werd gepubliceerd, dit korps bijzonder aansprak. Dit rapport stelde vast dat de politie van een sterk naar binnen gerichte, van de bevolking vervreemde organisatie, zich diende om te vormen tot een overheidsdienst met een moderne organisatiestructuur, gericht op een zo optimaal mogelijke integratie met haar klantenkring i.c. de bevolking. Dit rapport reikte bovendien handvatten aan om dit doel te bereiken.

Hoorn behoorde tot de kopgroep, die probeerde dat gedachtengoed in praktijk te brengen.

Vastgesteld kan worden dat zij deze krachtproef, want zo mag dat wel betiteld worden, met succes heeft volbracht.

Het korps vormde dan ook een dankbaar object voor wetenschappelijk onderzoek en het had een streepje voor bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Men zag dan ook dat vanaf het midden der zeventiger jaren tot in de tweede helft van de tachtiger jaren het Hoornse politiekorps een gedaanteverwisseling onderging: van een kleine traditionele politie-

Politie en bevolking hadden eind jaren zestig schoon genoeg van de haast traditionele ordeverstoringen en vernielingen bij de Oud-op-Nieuwviering. Vandaar dat besloten werd om bij de jaarwisseling 1970-1971 daar met inzet van extra personeel een eind aan te maken. Die inzet was tweeledig: burgerpersoneel, uitgerust met portofoons, werd in panden rondom de brandbaard - het Grote Noord bij V.enD. - geposteed. Personeel in uniform arresteerde de raddraaiers op aanwijzing van de burgercollega's. Deze taktiek zaaide nogal wat verwarring onder de relschoppers en bleek bijzonder effectief te zijn.

Op 2 september 1971 demonstreerde de gemeentepolitie op de Provinciale weg in het Missiebuis een nieuw snelheidscontrole-apparaat.

Rellenuniform uit 1971.

dienst groeide het uit tot een organisatie van middelgrote omvang met een eigentijdse, "platte" organisatiestructuur, waarbij verantwoordelijkheden en bevoegdheden daar werden gelegd waar ze thuishoorden. Door de instelling van wijkteams, bemand en - inmiddels ook - bevrouwd door politie-ambtenaren met een z.g. generale taakstelling, slaagde het korps er in een alleszins redelijke relatie met de bevolking op te bouwen. Omdat de bijstellingen van de korpssterkte steeds een stap achter liepen bij de bevolkingsaanwas was een optimaal antwoord op hulpvragen vanuit het publiek spijtig genoeg vaak niet mogelijk: men kwam handen tekort. Diverse pogingen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken om daar verandering in te brengen strandden echter.

Uitdrukkelijk moet vermeld worden dat het politiekorps zich vele jaren gesteund wist door de kollega's van de reservepolitie. Ook de medewerkers van de parkeerpolitie hebben de politietaak verlicht. De stadswachten tenslotte, die vanaf 1992 in de Hoornse straten te zien waren, versterkten het gevoel van veiligheid bij de Hoornse bevolking.

Door deze gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen, van hoog tot laag, is het Hoornse politiekorps vanuit een mistig, ver verleden uitgegroeid tot een moderne, open organisatie, waarin ieder met plezier zijn of haar werk heeft kunnen doen en waarbij niet uit het oog werd verloren waar het om ging:

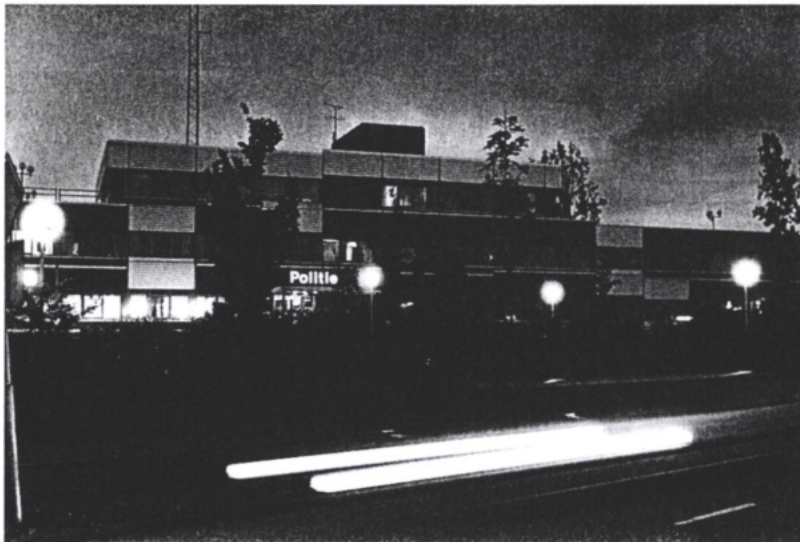
VIGILAT UT QUIESCANT (wij waken terwijl u rust).

Aanrijding bij de Kleine Oost.

Het oudste en jongste personeelslid van het korps, de heren Altena en Bol, heien de eerste paal voor het nieuwe buro aan de Blokmergouww op 11 oktober 1979 de grond in.

De ingebruikneming van het nieuwe buro op 20 mei 1981 ging vergezeld van een aantal festiviteiten. Eén daarvan was het uitreiken van 2500 klein formaat Hoornse broeders aan de bevolking. In eerste instantie toonde deze zich huiverig om de traktatie in ontvangst te nemen. Pas nadat de klanten van café "De Volendammer" zich lieten verleiden, had de actie succes. Op de middelste foto het aanbieden van de eerste broeder aan de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Roel de Wit.

Huisvesting

Om aan de wensen van de tijd tegemoet te komen en om aan het uitdijende korps de nodige ruimte te scheppen, konden de al zo lang bestaande plannen voor nieuwbouw eind jaren zeventig eindelijk worden gerealiseerd. Deze plannen stamden reeds uit de jaren vijftig, toen de agenten vanuit het 'Vlooiënhol' aan de Rode Steen hun diensten draaiden. De nieuwbouw werd betrokken in één van Hoorns jonge stadsdelen aan de Blokmergouw, pal achter het nieuwe stadhuis. Na zeven eeuwen dominant aanwezig te zijn geweest in de binnenstad betrok het Hoornse politiekorps officieel op 20 mei 1981 haar nieuwe onderkomen. Eindelijk een professioneel onderkomen van waaruit de eeuwige strijd tegen de misdaad gevoerd kon worden. Was in de jaren vijftig een opstootje rond de gedwongen verhuizing van een inwoner nog reden voor een behoorlijke opwinding in het korps, tegenwoordig zijn het zware misdrijven, waarmee de politie te maken heeft: zo ook in Hoorn.

Politie verhuisd naar Blokmergouw

HOORN - De Hoornse politie is verhuisd van de Muntstraat in de binnenstad naar de Blokmergouw. De krappe behuizing aan de Muntstraat werd gisteren vervuld voor een aanmerkelijk ruimer en spiksplinternieuw onderkomen. Hoewel de grote verhuizing pas vandaag zal plaatsvinden, vertrok het personeel gisteren in de loop van de dag op eigen gelegenheid druppelsgewijs naar de Blokmergouw. Vandaag komen de verhuishagens om de „grote“ stukken, het archief en de administratie over te brengen. Kasten en bureaus hoeven niet verhuisd te worden omdat er nieuw meubilair is aangeschaft. Het oude politiebureau aan de Muntstraat blijft voorlopig nog even in gebruik bij de politie. Er is personeel achtergebleven om het publiek op te vangen en eventueel door te sturen. Ook de wijkagent blijft zijn domicilie aan de Muntstraat houden. Het telefoonnummer, dat voorheen 16666 was is veranderd in 31424.

Uit het N.H.D. van 26 februari 1981.

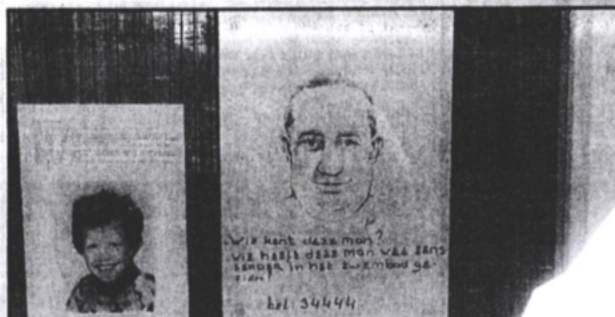
Berichten uit het N.H.D. over de zaak Jessica Laven. Van boven naar beneden uit de krant van 31 juli 1991, 10 augustus en opnieuw 31 juli.

'Jessica moet eerst ve... die man komt in tweed...

Van onze verslaggever
AN VRIEND

HOORN — Het Hoornse politiebureau, gisteravond om tien voor zeven uur. Het wintig man sterke rechercheblijstandsteam dat zich bezighoudt met de vermissing van de elfjarige Jessica Laven uit Blokker, zit klaar voor de televisie. Gereed om het politiebericht te bekijken dat na het journaal wordt uitgezonden. En geved om de telefonische tips te registreren die na de uitzending binnenkomen. Die uitzending draait om een foto van Jessica en de portrettekening van de man die voor het laatst met haar is gezien en die wordt verlicht van een zedendelict. In het politiebureau wordt nauwelijks gesproken. De lonkere gangen tussen de recherchekamers ademen een sfeer van hoop. Hoop op de gouden tip.

In zijn kamer op de eerste verdieping van het bureau neemt recherchecoördinator H. Weeda van de Hoornse politie een trek in zijn sigaret. Zijn collega's zijn zaterdagavond met hun onderzoek naar de verdwenen meisje bezig.

Recherche bijt zich vast in 1100 tips zaak Jessic

Van onze verslaggever
JAAP STERNER

HOORN — Het natrekken van 1.100 tips. Dat is één van de belangrijkste bezigheden van het veertig man sterke rechercheblijstandsteam dat momenteel werkt aan de zaak Jessica Laven. Over kant het onderzoek kan de politie weinig. Dit wordt deels dik door de enorme hoeveelheid tips die is binnengekomen na de verdwijning van de elfjarige Jessica Laven uit Blokker op de zaterdagavond van 27 juli. Het politiebureau is nu bezig met het registreren van de tips.

WOENSDAG 31 JULI 1991

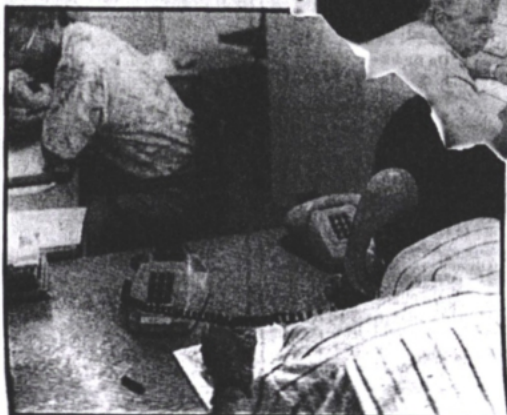

Rechercheblijstandsteam zich op het Hoornse politiebureau. Dan wordt de vorige dag... Foto: Mar

le'

k aan dat dat r volgens de le hulp van de eld als de dat vereist en : zolets nuttig veldering van deze methode een beslissing i justitie die et de Contra-actiescomat.

dagmiddag
surte politie-

Gisteravond, tien over zeven: Rechercheurs vangen de eerste telefoons op na de televisie-oproep om tips.

Moordzaak

De afgelopen jaren heeft de Hoornse politie zich met een aantal grote, geruchtmakende zaken moeten bezighouden, waaronder ook enige moordzaken. Eén daarvan onderscheidt zich in ernst, omvang en emotionele geladenheid van alle andere. Deze zaak heeft door zijn dramatisch karakter lange tijd de landelijke pers gehaald. Dit was de ontvoering en dood van Jessica Laven.

Op zaterdag 27 juli 1991 komt bij de politie de melding binnen, dat een elf-jarig meisje uit Blokker niet is teruggekeerd van een dagje in het zwembad De Wijzend te Zwaag. Het is het begin van een zes maanden durend onderzoek, in ~~eerste~~ instantie naar Jessica en later naar haar moordenaar.

Met een team van 18 mensen, later uitgebreid tot 40, wordt vanuit het politiebureau aan de Blokmergouw leiding gegeven aan een onderzoek, dat tot over de landsgrenzen zou reiken.

Ingewonnen informatie bij bezoekers van het zwembad levert de eerste aanwijzingen op: in De Wijzend was Jessica in contact gekomen met een oudere man, waarmee zij door diverse getuigen op meerdere tijdstippen werd gesignaleerd. Een compositietekening van deze man wordt aan de hand hiervan opgesteld. Of zij alleen het zwembad heeft verlaten en hoe laat wordt niet duidelijk. Het rechteam heeft in de eerste dagen van het onderzoek geen duidelijk aanknopingspunt wat de reden van de verdwijning van Jessica is.

Op dinsdagavond d.a.v. wordt een politiebericht met compositietekening op de televisie uitgezonden: 1100 tips stromen binnen.

Woensdagavond 31 juli wordt Jessica gevonden: gewurgd. Het team richt zich vanaf nu in hoofdzaak op de mogelijke dader. Een proces, dat langzamerhand ^{leidt} tot het opeenstapelen van bewijzen tegen één man: de 40-jarige M.S. uit Assen.

In het televisieprogramma "Opsporing verzocht" wordt op 19 augustus aan deze zaak aandacht besteed en weer komen tips binnen en weer wordt S. genoemd.

Uit een relatie-onderzoek, waarbij familie, werkgevers en kennissen worden ondervraagd, krijgt men een beeld van een man, die op grond van vele aanwijzingen de voornaamste verdachte in deze zaak wordt.

Tegelijkertijd onderzoekt men soortgelijke zaken, waarbij de kenmerken van dit misdrijf analoog zijn aan andere soortgelijke gevallen. Met andere woorden: de verdachte wordt niet alleen onderzocht op zijn betrokkenheid bij de dood van Jessica maar ook nageplozen voor diverse onopgeloste zaken elders in Nederland en Europa. Vanuit Hoorn coördineert men het onderzoek en verwerkt men de gegevens, zodat men een compleet beeld van de levenswandel van S. krijgt.

De aanwijzingen, dat S. de dader is, zijn groot. Hij wordt verdacht van het om het leven brengen van Jessica en van het Duitse jongetje Salim, dat in 1990 gewurgd is gevonden in de buurt van Lelystad. Maar het bewijs is nog niet in handen van de politie.

Politie vraagt tips crimineel milieu in zaak Jessica Laven

Van onze verslaggever

HOORN — Het rechteam dat onderzoek verricht naar de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker, is op zoek naar tips uit criminele kringen. Dat bleek gisteren tijdens de uitzending van het tv-programma "Opsporing Verzocht".

Ook werd een oproep gedaan aan enkele mensen uit Groningen die mogelijk belangrijke getuigen kunnen zijn in de zaak. De leider van het rechteam bijstandsteam in Hoorn maakte in het televisieprogramma duidelijk dat ook nog steeds wordt gezocht naar een man met een groene Mercedes voorzien van Duitse kentekenplaten waarin de letters HH (Hamburg) voorkomen. Getuigen hebben verklaard dat Jessica de dag voor haar verdwijning ook al werd gezien in de groene Mercedes.

Voorts zoekt de politie naar enkele persoonlijke bezittingen van het meisje.

... van Jessica Laven en twee
ontmaskerd werd

TACHOGRAAF TRUCKER DE DAS OM

KEURIG WORDEN GEVOLGD

■ De Duitse scholier Marco Weisser (13) werd op 23 juli 1989 gewurgd.

■ Jessica Laven (11) uit Blokker werd na vier dagen gewurgd gevonden.

■ Salim Thattil (10) uit Neus-

■ Door deze computeronderzoek van Michael S. k...

che... van de chauffeur...

...n wezen in de
...an een dader met
...achtergronden. Vol-
...uigen was Jessica ge-
...een 'ongeveer 50-ja-
...de man met een
...zouden zijn weg-
...een Mercedes met
...ken uit Hamburg.
...yne melder speelde
...p in met een tele-
... De Telegraaf.
...peller, een man,
...cedes groen van

...nu bekend is ge-
...nd de recherche
...or dat wees op een
...nnectie. In het
...dat Jessica droeg,
...gevoeven, een
...an 26 juli 1991,
...de verdwijning
...Nederland was
...or de kinder-
...rtig rechercheurs
...eten op jacht naar
...Hans Weeda, Roel
...ven en Joop Tab-
...n deel uit van dat

...eda, de leider van
...ek: „Het regende
...Uiteindelijk kwa-
...op bijna 2000 mel-
...l meer dan bij-
...nd de ontvoering
...Heineken. Bijna
...betrokking op een
...ekening die van de
...moordenaar was ge-
...Al op 31 juli, dus
...ontdekking van
...felijk overschot,
...nel S. getipt. Een
...mensen zijn be-
...de woonomge-
...n kijken. Zij
...et de mede-
...sprekend op

"Tachograaf deed trucker de das om".
Artikel in de Telegraaf van 20
november 1993 over het oplossen
van de zaak Jessica Laven.

S. wordt op zondag 20 oktober 1991 aangehouden en de pers wordt, voor zover dit wenselijk is, ingelicht. De daaropvolgende dag beginnen de verhoren. Aanvankelijk met weinig resultaat. S. bekent niet en de politie heeft alleen sterke aanwijzingen, geen waterdichte bewijzen.

Het onderzoek wordt op enige punten geïntensiveerd. En men betreft inmiddels ook de dood van Marco Weisser uit Mainz uit 1989 bij het onderzoek.

Op 26 november 1991 heeft men zoveel aanwijzingen in de 3 zaken, dat men besluit S. met alle gegevens te confronteren. Hij legt dan een verklaring af, waarin hij de moorden op Jessica, op Salim en op Marco bekent.

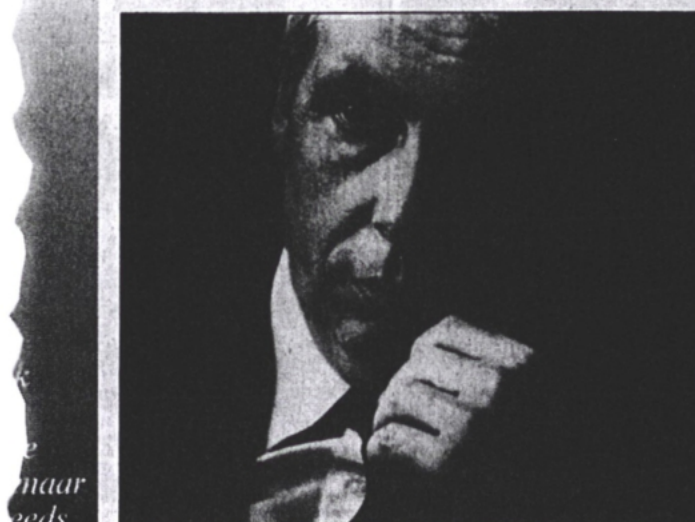
Vier maanden na de verdwijning van Jessica heeft de politie zekerheid over de dader. Men is opgelucht, maar de stemming is verre van uitbundig, want daarvoor is men met teveel gruwelijkheden geconfronteerd.

Uiteindelijk wordt S. door het Amsterdamse Gerechtshof veroordeeld tot twintig jaar met terbeschikkingstelling van de staat.

Vanuit de Nederlandse bevolking kwamen in het geheel 1972 tips, waarvan er uiteindelijk 1801 werden nagetrokken.

Het team reed tijdens het onderzoek ruim 200.000 kilometer en samen produceerde het 20 miljoen toetsaanslagen in de diverse gebruikte computersystemen.

Hans Weeda: 'Deze zaak laat

● *Rechercheur Hans Weeda: 'Het was fantastisch dat we zulke goede getuigen hadden.'*
Foto Anne Marie Kamp

... maar
... eeds

... Het Ge-
... en vonniste
... an is hiertegen
... t dat de zaak
... enen de fami-
... jas echt goed

de persvoorlichting voor zijn rekening nam.
'Tja, je hebt zelf kinderen, dus je kan je voor-
stellen hoe verschrikkelijk dit moet zijn. Onze
eerste gedachte was dan ook 'we moeten Jessi-
ca vinden'. Het werd persoonlijk: je wilde haar
persé vinden en wel zo snel mogelijk.'

'Toen dacht je er nog niet aan dat ze moge-
lijk niet meer leefde. We hoorden wel vrij snel
dat ze met een vreemde man uit het zwembad
was vertrokken, maar aan de consequenties
daarvan moest je eigenlijk niet denken.'

... en vaak. Dat

's avonds op woensdag 31 juli. Een meisje met
haar signalement was langa de rijksweg gevon-
den in Oost-Groningen. Twee collega's van
Weeda identificeerden het lichaam. 'En dan
wil je gewoon de dader vinden.' Er verschijnt -
nu nog - een vastberaden trek om de mond.
Weeda had in zijn zestien jaar als rechercheur
nog niet eerder een dergelijke zaak bij de
hand.

Hij beet zich vast in de zaak. 'Dat deden we
allemaal. Een voorbeeldje: na 'n dag of tien

... een vrije c
... maar doorg
... ge dagen. W
... het hele tea
... het in ons P
... ren, terwijl
... Een half
... van het ro
... Tijdens ze
... en je zwakk
... wel eens n
... tijd weer
... kon grijp

Tips

De me
waren zo
nog even
alle resta
ren, aut
was het
tips.'

Weeda
tje geze
die droeg
werden c
200.000
van alle
aanstige
honing v
smeris', k
pen koffi

Er wen
verzet de
Hiroede
Hoorn c
werden a
checkt ca
keerd. In l
er aan gev
men, op zo
Jessica.

Teken

Alle Ned
de Duitse k

*"Teamleider Hans Weeda:
'Deze zaak laat mij niet los'.
Artikel in de Zwolse Courant van 31
december 1992.*

Het aantal mogelijkheden om toe te treden tot de politie nam in de jaren tachtig toe. Ook het aantal functies binnen het korps groeide. De nieuwkomers waren niet alleen afkomstig van de opleiding, maar betrof ook mensen die na een onderbreking opnieuw aan het werk gingen; de eersten meestal in full-time, de anderen in deeltijdbetrekking. Een goed voorbeeld van deze ontwikkeling vormde de installatie van een aantal nieuwe collega's op 3 juni 1985.

Een foto van "lichting 1985" van de reservepolitie Hoorn. U ziet hierop v.l.n.r. Herman Huberts, Cor van Diepen, Seine Bendijk, René Schneiders, Piet Wagenaar, Jack de Rooy en Roel Nolles. Voor de groep zit de instructeur van de reservepolitie, de brigadier Bart Bouw.

NASCHRIFT

*Alle zaken in de wereld doorlopen
steeds de kleuren van hun morgens,
hun middagen, hun avonden,
hun nachten.*

J.J. ROUSSEAU

Per 01-04-1994 houdt de gemeentepolitie Hoorn op te bestaan. Zij gaat op in een groter geheel: de regiopolitie Noord-Holland Noord. Deze regionalisering is als een schokgolf door politieland gegaan. Het oude en vertrouwde is weggevaagd: men maakt een nieuwe start in vaak een andere functie op een andere werkplek en met nieuwe kollega's.

Toch is er zeker geen sprake van een totale afbraak want ieder neemt zijn of haar ervaring en vakmanschap mee, zowel op executief- als op managementnivo.

Deze reorganisatie biedt een uitgelezen kans om datgene, wat in het verleden bewezen heeft van goede kwaliteit te zijn, uit te filteren en samen te bundelen in een nieuwe setting.

Daartussen zal zich ongetwijfeld een aantal elementen bevinden met een herkenbare Hoornse signatuur.

Een reorganisatie die deze kans aangrijpt zal een stap voorwaarts zijn en de burger, ook in Hoorn, zal daarvan zeker de vruchten plukken.

Hoorn, april 1994.

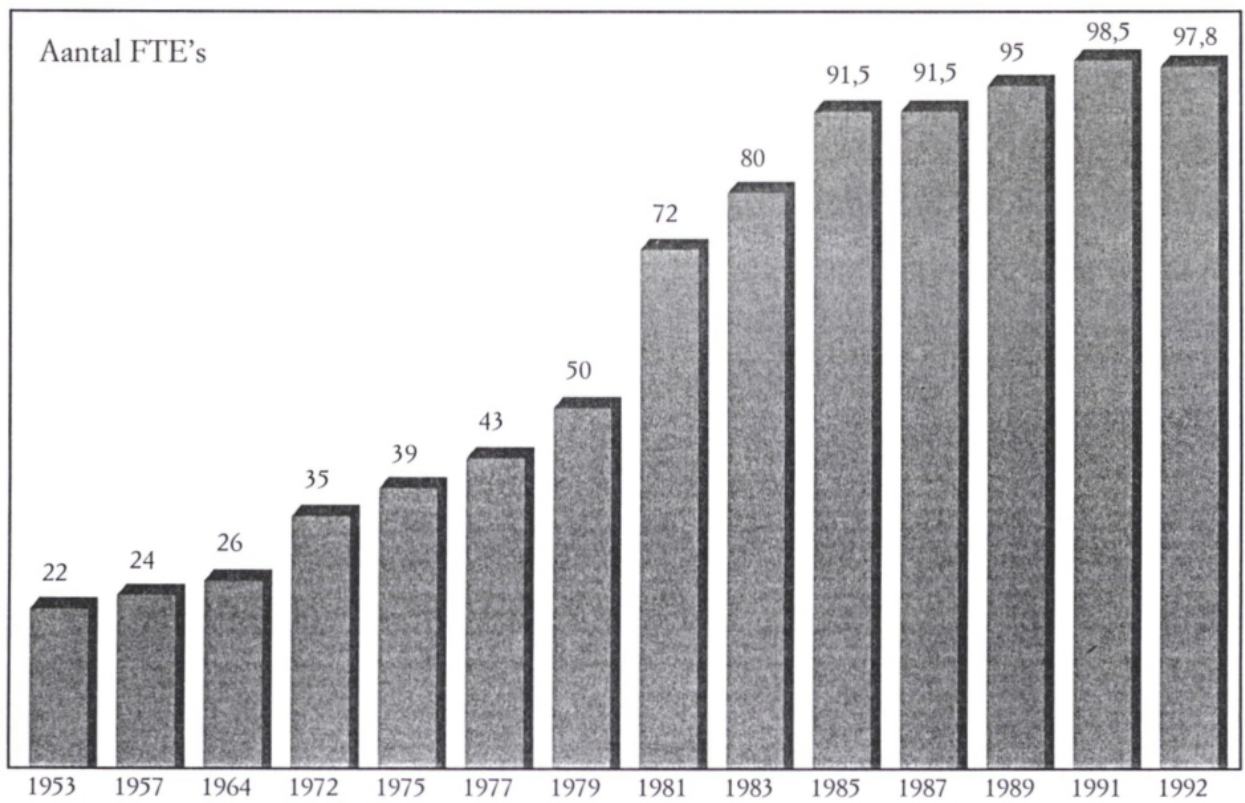
de commissaris van politie,
T.R. Kootstra.

*Twee oudere gemeentepolitie-logo's
en het nieuwe logo regiopolitie.*

POLITIE

OVERZICHT KORPSSTERKTE

Op 1 januari 1994 was de organieke sterkte voor de basiseenheid Westfriesland West, de gemeenten Hoorn, Westerkoggenland, Opmeer, Wognum en Obdam, 121.8 FTE's.

COLOFON

Tekst Daan Meijer, met bijdragen van:
Theo Kootstra, Hans Weeda en
Peter Dorleijn.
Ontwerp en vormgeving Peter Dorleijn.
Druk Koopmans' Drukkerij, Hoorn

Van de volgende fotografen werd in dit boekje werk opgenomen
Klaas Laan: 16, 34 (2x), 64 (midden, onder),
65 (2x), 68 (boven), 70 (boven).
Foto Osinga: 48, 57.
Robert van de Randen: 68 onder, 69 boven.
Marcel Rob: 70 (onder).
Lex Salverda: 56 (3x), 69 (onder).

Uit de collecties van Co Beemsterboer, Westfries Museum en
Historisch Genootschap 'Oud West-
Friesland' mocht eveneens illustratie-
materiaal worden gebruikt.

De samenstellers danken deze personen en instellingen voor hun
medewerking.